

Pericopa Bereșit - Crearea lumii după „Sefer Yețira”, „Cartea creării” [anul 5784]

„Sefer Yețira” este o carte pre-cabalistică aparținând literaturii mistice și de cabala evreiască, unii atribuind-o filosofiei raționale, compusă probabil la sfârșitul sec. 6-începutul sec. 7. Ea este amintită în cele două Talmudim și scrisă exclusiv în limba ebraică. În tradiția evreiască cartea este atribuită multor personaje. Cele mai cunoscute sunt Avraham Avinu, Rabi Șimon Bar Yohai și Rabi Akiva. Dintre toți, cel mai preferat este Rabi Akiva. Sunt și o serie de înțelepți, începând din sec. 10 care au comentat textul și l-au publicat în diferite variante. Fără comentariile lor, ar fi aproape imposibil de a înțelege cartea.

Cu toate că nu este o carte clasică de cabala, ea cuprinde o serie de termeni de bază de cabala, mai ales tot ceea ce este legat de cele 10 Sefirot și de literele alfabetului ebraic. O Sefira este un fel de „canal” de energie divină, o emanație a puterii lui Dumnezeu care se revarsă asupra creației.

Cartea descrie crearea lumii de către Dumnezeu făcută prin intermediul literelor și a cuvintelor. În acest sens, cartea se bazează pe numărul de 32, care reprezintă cele 32 de căi cu ajutorul cărora Dumnezeu a creat lumea. Aceste căi sunt activate prin două numere care compun în total 32: 10 - Sefirot și 22 - de litere. Cele 22 de litere conțin la rândul lor două numere: 10 și 12. Iar cele 10 conțin la rândul lor două numere: 3 și 7. Așa adaugă toate componente: 10 Sefirot, 3 litere „mamă”, 7 litere „duble” și 12 litere „elementare”.

În text ele sunt produse printr-un verb spus de Dumnezeu. Aceste verbe se găsesc în primul capitol din cartea Geneza, de fiecare dată când este amintit numele lui Dumnezeu. Numele Lui apare de 32 de ori. Prin puterea acestor componente, care nu au conținut ci doar energie cosmică a creat Dumnezeu lumea.

Iată lista celor 32 de fraze în care apare numele lui Dumnezeu în acest capitol:

Cele 32 de „căi” după „Sefer Yețira” în Geneza cap. 1 (versetul apare în paranteză) ל"ב נתיבות

	Versetul	Calea + Sefira	Categoria
1	La început a creat D-z (1)	Keter	Sefira 1
2	Spiritul (duhul) lui D-z se purta (2)	He	Elementară 1
3	D-z a spus, să fie lumină (3)	Hochma	Sefira 2
4	D-z a văzut că lumina este bună (4)	Bet	Dublă 1
5	A despărțit D-z lumina de întuneric (4)	Vav	Elementară 2
6	D-z a chemat lumina „zi” (5)	Zayin	Elementară 3
7	D-z a spus să fie o țarie (6)	Bina	Sefira 3
8	Și D-z a făcut țaria (7)	Alef	Mamă 1
9	Și D-z a chemat țaria „ceruri” (8)	Het	Elementară 4
10	Și D-z a spus să se adune apele (9)	Hesed	Sefira 4

11	Și D-z a chemat uscatul „pământ” (10)	Tet	Elementară 5
12	Și a văzut D-z că este bine (10)	Ghimel	Dublă 2
13	Și D-z a spus să se odrăslească pământul (11)	Ghevura	Sefira 5
14	Și a văzut D-z că este bine (12)	Dalet	Dublă 3
15	Și D-z a spus să fie luminători (14)	Tif"eret	Sefira 6
16	Și D-z a făcut cei doi luminători mari (16)	Mem	Mamă 2
17	Și D-z i-a pus în tăria cerurilor (17)	Yod	Elementară 6
18	Și a văzut D-z că este bine (18)	Kaf	Dublă 4
19	Și D-z a spus să mișune apele (20)	Nețah	Sefira 4
20	Și D-z a creat balaurii cei mari (21)	Lamed	Elementară 7
21	Și a văzut D-z că este bine (21)	Pe	Dublă 5
22	Și le-a binecuvântat D-z zicând (22)	Nun	Elementară 8
23	Și D-z a spus să scoată pământul ființe vii (24)	Hod	Sefira 8
24	Și D-z a făcut fiarele pământului (25)	Șin	Mamă 3
25	Și a văzut D-z că este bine (25)	Reș	Dublă 6
26	Și D-z a spus să facem om (26)	Yesod	Sefira 9
27	Și l-a creat D-z pe om (27)	Sameh	Elementară 9
28	După chipul lui D-z l-a creat (27)	Ayin	Elementară 10
29	Și D-z i-a binecuvântat (28)	Țade	Elementară 11
30	Și D-z le-a spus fiți rodnici (28)	Malhut	Sefira 10
31	Și D-z a spus iată vă dau (29)	Kof	Elementară 12
32	Și a văzut D-z toate câte făcuse (31)	Tav	Dublă 7

Scurtă explicație

Cele 32 de *netivot*, căi נתיבות sunt compuse din 10 degete = *sefirot* 22 + ספירות de literen *otiot*, אותיות.

După Cabala: 32 *netivot* sunt reprezentate aici prin amintirea numelui lui Dumnezeu, D-z *elohim* אלהים în porțiunea de creare a lumii de 32 de ori. Din ele: de 10 ori „D-z a spus” = 10 *sefirot*; restul de 22 de ori sunt litere din care: de 3 ori „D-z a făcut” = 3 litere Mame; de 7 ori „D-z a văzut” = 7 litere Duble; restul = 12 litere Elementare.

32 *netivot*, căi în cabala primesc diferite interpretări. Vom aminti doar câteva din ele. Una spune că ele reprezintă sistemul nervos uman: 31 de nervi provin din coroana vertebrală, iar cel de al 32-lea este calea de gradul cel mai înalt legată de complexul de nervi ai craniului, creierului.

În ebraică numărul 32 este reprezentat prin literele *lamed* 30 (ל) + *bet* לב = (2) ב care înseamnă inimă. Inima execută acțiunea creierului în corp. Așadar, inima este legătura între creier și corp. Din această cauză în Sefer Yețira 6:3 inima este numită „regele sufletului”.

Toraua este inima creației: prima literă din Tora este *bet* ב din Bereșit בראשית, iar ultima este *lamed* din Israel ישראל = *lev* לב. Cele 32 de căi sunt componentele Toraei, sunt legătura între creier și universul fizic. De aceea Toraua poate fi deslușită în 32 de feluri diferite, după cum susține marele înțelept Yose Haglili (sec. 1 e.n.).

„Sefer Yețira” spune că Dumnezeu a creat pământul prin cuvinte, dar nu prin vorbe. El a „gravat” aceste cuvinte

care conțin energie cosmică și cu ajutorul lor a creat lumea. Un sistem de gravare asemănător este explicația la scrierea tabelelor cu cele Zece Porunci pe care El le-a „gravat” cu literele cuvintelor celor zece porunci eterne.

Pericopa Bereșit - Cum l-a omorât Kayin (Cain) pe Hevel (Abel) ? [anul 5779]

Primul omor din istorie este descris foarte pe scurt în pericopa noastră: "Când erau pe câmp, s-a ridicat Kayin spre Hevel, fratele lui, și l-a omorât." (Geneza 4:8). Înțelepții noștri Hazal, tentați, poate, de o firească dorință de a efectua o investigație criminalistă, și-au pus întrebarea: cum l-a omorât Cain pe Abel? În midrașul Bereșit Raba 22:8 putem citi:

"Cu ce l-a omorât? Raban Șim'on Ben Gamliel spune: cu o ramură, fiindcă este scris că am omorât copilul (fratele încă îl vedea drept copil), prin lovitură (cap.4:23), adică cu ceva care face o rană de la o lovitură. Și Rabanan spun: l-a omorât cu o piatră, fiindcă tot acolo stă scris că am omorât un om prin rănilor pe care i le-am provocat cu ceva care cauzează răni."

În același midraș, când este vorba despre Tuval Cain (un strănepot al miticului Kayn), care era "făuritor a tot felul de unelte de aramă și de fier" (cap. 4:22) susține că, pe vremea sa, Cain nu avea cu ce să-l omoare pe fratele său. E adevărat că în multe tablouri din Evul Mediu apare Kayin cu o lopată sau cu o sapă în mână. Dar ideea că nu avea cu ce să-l omoare este înșușită și de renumitul manuscris „The Alba Iulia” din Spania, care datează din anul 1433, în care apare un desen pe care l-am reprodus mai sus și în care se vede Cain culcat peste Abel, care este pe spate și îl mușcă pe gât, iar din gât îi curg valuri de sânge.

Acest manuscris conține și o traducere a Tanachului în spaniolă, făcută de traducători evrei. Probabil că sursa acestei interpretări este comentariul din cartea de Zohar, care a fost scris puțin înaintea acestei perioade la care Zohar Geneza 54:2 face referire. În textul biblic se spune direct: „când Cain a vrut să-l omoare pe Abel, neavând unelte ca să o facă, atunci l-a mușcat cu dinții, ca un șarpe”. Comentariul ăsta din Zohar se bazează pe faptul că, după percepția Hazal = înțelepții, înaintea lui Tuval Cain (amintit mai sus), nu existau instrumentele pe care acesta le producea. Și se mai bazează și pe ideea că o mușcătură face multe răni. Vezi versetul: "Sângele fratelui tău strigă din pământ la mine" (Geneza 4:10). În ebraică este scris "sânge" la plural "dmei" și nu la singular "dam". După tratatul Sanhedrin din Talmud, asta înseamnă că fratele ucigaș, dând dovadă de o ferocitate greu

de imaginat, comparabilă doar cu cea a sălbăticiunilor, i-a făcut victimei sale nu una, ci o mulțime de răni.

Noi am preluat această analiză, în special legăturile cu arta creștină medievală, de la prof. Daniel Sperber.

Pericopa Bereșit - Dar din pomul cunoașterii binelui și răului să nu mănânci [anul 5783] וַיֹּאמֶר

Unul din episoadele cele mai grele din cartea Bereșit/Geneza este povestea grădinii Edenului. După ce a creat lumea, Hakadoș Baruch Hu a produs o grădină minunată „Și Adonai a plantat o grădină în Eden” (Geneza 2:8). În mijlocul grădinii a fost instalat la început Adam, iar apoi Hava/Eva. În grădina Edenului erau tot felul de pomi, animale drăguțe, râuri plăcute și tot felul de lucruri bune. Și pe toate acestea Hakadoș Baruch Hu (Dumnezeu) le-a transmis lui Adam și Hava pentru plăcerea lor. Doar dintr-un singur pom li s-a interzis să mănânce „dar din pomul cunoașterii binelui și răului să nu mănânci” (Geneza 2:17). Mai mult decât atât, Dumnezeu a stabilit o pedeapsă foarte gravă pentru cei care mănâncă din pomul cunoașterii „căci în ziua când vei mânca din el vei muri negreșit” (Geneza 2:17). Povestea grădinii Edenului pune o serie de întrebări.

1. Ce fel de pom era acel pom teribil, din care mâncatul fructelor lui era pedepsit cu moartea? Această întrebare este tratată în Talmud, în tractatul Berachot 40:a. Părerile acolo sunt împărțite: poate era smochină sau poate viță de vie sau poate chitră. Există și alte păreri, însă neavând consecințe practice, nu s-au dat decizii în Talmud. La creștini pomul este mai degrabă perceput ca fiind de mere. În acest articol, noi vom presupune că pomul era de smochine. De ce este rău dacă-l mănânci? De ce a interzis Dumnezeu lui Adam și Hava să mănânce din el?
2. Ce înseamnă „pomul cunoașterii”? Oare cel care mănâncă din el se deșteaptă?
3. De ce pomul se mai numește și „cunoașterea binelui și răului”? Care-i legătura între morală și mâncatul unui anumit fruct?
4. Până la urmă Adam și Hava au mâncat din acest fruct, dar ei nu au murit în aceeași zi. Din contră, Adam a mai trăit 930 de ani! Atunci care este semnificația atenționării „căci în ziua când vei mânca din el vei muri negreșit”?
5. De-a lungul poveștii, Toraua ne descrie îmbrăcămintea lor, ori mai exact neîmbrăcarea lor „Omul și

- femeia sa erau amândoi goi și nu se rușinau” (Geneza 2:25). Care este sensul adăugării „nu se rușinau”?
6. Când șarpele a convins-o pe Hava să mănânce din pomul cunoașterii, iar ea i-a dat și lui Adam „și a luat din fructul lui și a mâncat și a dat și bărbatului ei care era cu ea și el a mâncat” (Geneza 3:6), rezultatul era neașteptat: „Și li s-au deschis ochii amândurora și au cunoscut că erau goi” (Geneza 3:7). Cum au putut niște smochine să producă așa ceva? Oare înainte de a mânca din pomul cunoașterii binelui și răului ei nu știau că sunt goi? Chiar Dumnezeu însuși leagă mâncatul cu cunoașterea că ei sunt goi: „Cine ți-a zis că ești gol? Oare ai mâncat din pomul din care îți poruncisem să nu mănânci?” (Geneza 3:11).
 7. După ce Adam și Hava au mâncat din fructul interzis, erau jenați fiindcă erau goi spre deosebire de „nu se rușinau”. Acest lucru le-a provocat să se ascundă între pomii grădinii: „Adam și femeia lui s-au ascuns ... Adam a spus ... m-am temut căci sunt gol și m-am ascuns” (Geneza 3:8-10). De ce nuditatea de care de abia aflaseră le-a pricinuit să se teamă și să se ascundă?
 8. Înainte de ai alunga pe Adam și Hava, Dumnezeu le-a făcut haine: „Și Adonai Elohim le-a făcut lui Adam și femeii sale tunici de piele și i-a îmbrăcat” (Geneza 3:21). De ce Dumnezeu însuși „s-a străduit” să le prepare și nu a dat sarcina lor și de ce Dumnezeu le-a făcut tocmai haine de piele în loc de haine de lână sau in?

Aceste întrebări au preocupat comentatori și filozofi de-a lungul două mii de ani, din vremea Hazal – înțelepților și până astăzi. Ca de obicei, noi ne vom stabili pe calea simplă și directă a textului, în ebraică *psat* שפאט. Ca să înțelegem de ce o smochină a fost numită „pomul cunoașterii bunului și răului” ne vom folosi de o pildă. Un om bogat a construit pentru locuitorii unui sat foarte sărac o sinagogă foarte frumoasă. Totul era foarte elegant, scaunele și băncile erau foarte comode, *aron hakodeș* (chivotul) era de o frumusețe unică. În fiecare Șabat, bogătașul le pregătea un Kiduș (gustare) bogat și pe urmă o masă delicioasă. El i-a invitat pe locuitorii satului să vină fără să plătească un ban. Era o singură condiție: un scaun din sinagogă, locul numărul șapte din rândul 12 trebuie să rămână liber, neocupat tot timpul. Nu era nimic deosebit la acest scaun. Bogătașul a ordonat ca nimeni să nu stea pe scaun pentru ca cei veniți la sinagogă să-și amintească de câte ori se uită la scaun, că ei sunt doar oaspeți în această sinagogă, iar stăpânul este acel bogătaș.

Tâlcul este clar. Interdicția de a mânca din pomul cunoașterii era arbitrară. Scopul era ca Adam și Hava să știe că această grădină al Edenului are un stăpân. Legile moralei legate de bine și rău ne obligă să ne supunem ordinelor stăpânului, adică Dumnezeului. Aceeași rațiune se află la baza multor mișvot *lo-taase* (să nu faci) לא תעשה. De exemplu interdicția de a mânca carne de porc. Această interdicție ne vine direct de la Dumnezeu. În midraș scrie: „Să nu spună omul eu nu vreau să mănânc carne de porc. Să spună eu vreau să mănânc carne de porc, dar ce pot face ... părintele nostru din ceruri m-a obligat să nu mănânc (Safrá, VaYikra 20;26). Cu alte cuvinte, singura cauză că ne este interzis să mâncăm porc este că așa ne-a ordonat Dumnezeu.

Să revenim la povestea grădinii Edenului și să vedem continuarea evenimentelor. Grădina Edenului era plină de minunății ale naturii. În afară de plante și pomi minunați, erau în grădină și animale, unele chiar animale sălbatice. Cu toate că Adam și Hava erau „goi” în fața acestor primejdii, ei nu se temeau, fiindcă ei trăiau cu sentimentul că Dumnezeu îi apără.

Până la sfârșit cei doi au mâncat din pomul cunoașterii, dar în contradicție cu atenționarea lui Dumnezeu „în ziua când vei mânca din el vei muri” – nu s-a întâmplat nimic! Amenințarea li se părea în zadar. Ei nu au înțeles că în ziua în care ei vor mânca din acest pom ei vor deveni muritori. În urma faptului că amenințarea nu a fost respectată, ei au încetat să creadă că Dumnezeu îi va apăra. Așa trebuie să înțelegem versetul „Și li s-au deschis ochii amândurora și au cunoscut că erau goi”. Lipsa unei pedepse prompte pentru mâncarea smochinelor i-a făcut să se simte „goi” în fața primejdiilor din grădină. Din această cauză au încercat să se apere cu tot ce aveau la îndemână „și au cusut frunze de smochin și și-au făcut șorțuri” (Geneza 3:7) și s-au ascuns între pomii grădinii. Atunci a apărut Dumnezeu în fața lor și i-a condamnat și i-a alungat.

După această interpretare, alungarea lui Adam și Hava din grădina Edenului nu este o pedeapsă pentru că au mâncat fructe interzise. Doar este știut că pentru orice păcat se poate face *teșuva* (reînțoarcare) care aduce la

ștergerea păcatului, după cum scrie în cartea lui Iona despre oamenii din Ninve: „Când Elohim (Dumnezeul) a văzut ce au făcut, că renunțaseră la căile lor rele, nu a mai adus nenorocirea pe care spusese că o va aduce asupra lor” (Iona 3:10).

Așadar, care a fost cauza alungării lui Adam și a Hava din grădina Edenului? Rămânerea în această grădină se cuvine oamenilor care au credință și încredere totală în Dumnezeu. Adam și Hava au simțit nevoia să se ascundă din fața Dumnezeului „Când au auzit glasul lui Adonai Elohim (Domnului Dumnezeu), care umbla prin grădină în adierea zilei, Adam și Hava s-au ascuns de fața Domnului Dumnezeu printre pomii grădinii” (Geneza 3:8). Astfel ei au dezvăluit neîncrederea lor în Dumnezeu, un fel de încredere care s-a crăpat și niciodată nu se va putea pune la loc cum a fost înainte. Alungarea lor din grădină a fost un rezultat al lipsei de încredere a lui Adam și Hava, care arată prin comportamentul lor că nu sunt vrednici să rămână în grădina Edenului „Și Domnul Dumnezeu l-a alungat din grădina Edenului ca să lucreze pământul din care fusese luat” (Geneza 3:23).

Un ultim punct din povestea grădinii Edenului este legat de „tunicile de piele” pe care le-a făcut Dumnezeu pentru Adam și Hava. Chiar și după alungarea lor din grădina Edenului, Dumnezeu nu i-a părăsit. Ca să nu se expună primejdiilor din afara grădinii fiind „goi”, Dumnezeu le-a făcut tunici de piele, care simbolizează continuitatea apărării lor. Spre deosebire de „frunza de smochin” pe care ei și-au pregătit-o, Dumnezeu le-a pregătit tunici, care erau făcute din piele, un material foarte puternic care simbolizează puterea și rezistența uriașă a lui Dumnezeu. Prin aceste tunici de piele, Dumnezeu le amintește lui Adam și Hava că chiar și atunci când sunt în afara grădinii Edenului, [El - prin îndurarea lui nesfârșită, nu-i va părăsi niciodată și întotdeauna îi va păzi și îi va ocroti.](#)

Pericopa Bereșit - Soțiile lui Cain קין [anul 5780]

În pericopa noastră, la Geneza 4:17 scrie: „Și Cain a cunoscut-o pe femeia sa și ea a zămislit și l-a născut pe Hanoch (Enoch); și el a construit un oraș și a pus nume orașului după numele fiului, Hanoch”. Aici, după ce am învățat că Adam și Hava (Eva) aveau doar doi băieți, ei s-au căsătorit. De Hevel (Abel) nu scrie dar noi înțelegem mai târziu. [De unde au apărut nevestele?](#)

Bineînțeles că Hazal, înțelepții noștri se ocupă cu întrebarea aceasta în mod intens, mai ales înțelepții din Ereț Israel din secolele 1-2 e.n.. După percepția lor, toată povestea începe cu nașterea lor descrisă în Geneza 4:1-2: „Și Adam a cunoscut-o pe Hava (Eva), femeia sa și ea a zămislit și l-a născut pe Cain ... și iarăș a născut pe fratele lui, pe Hevel (Abel)”. Despre aceste evenimente scrie în midrașul Bereșit Raba 23:3: „Rabi El'azar Ben Azaria a spus

(despre Adam și Hava): trei minuni s-au petrecut în aceeași zi; în aceeași zi s-au creat, în aceeași zi s-au culcat și în aceeași zi au scos generații (urmași). Rabi Iehosua Ben Korha a spus: **s-au urcat în pat doi (Adam și Hava) și au coborât șapte, Cain și gemena lui, Hevel (Abel) și cele două gemene ale lui**".

Midrașul de mai sus face această interpretare print-un sistem care se bazează pe diferitele cuvinte care apar în textul ebraic original. În textul ebraic original apare prepoziția *et nx*, care este un indicator că substantivul care vine în continuare este la cazul acuzativ. Această prepoziție nu este obligatorie să apară ci este facultativă. Aici ea apare odată la Cain și de două ori la Hevel. Percepția din midraș este că acest cuvânt, când apare, adaugă ceva la conținutul frazei. De aici midrașul ajunge la concluzia că primul, Cain avea o soră geamănă pe când al doilea, Hevel avea două. În afară de asta se mai adaugă și că la Cain apare și sarcina și nașterea pe când la Hevel apare numai nașterea. De aici concluzia care apare și în alte midrașim că cei doi erau frați gemeni și aveau încă trei surori gemene.

Cele două soții mai apar într-un alt midraș intitulat „Pirkei deRabi Eliezer”: „Rabi Țadok a spus: O mare gelozie a intrat în Cain din cauză că prinosul lui Hevel a fost primită și nu a lui. Dar mai mult decât atât, mai este încă o cauză și anume că soția lui Hevel era cea mai frumoasă femeie dintre toate femeile. Cain și-a spus, îl omor pe Hevel și o iau pe soția lui. Când erau pe câmpie, a luat o piatră și ia băgat-o în frunte (după Geneza 4:8)”. Vedem aici gelozia care l-a orbit și care s-a adăugat la gelozia pe prinos. Ambele au dus la mânia de neînchipuit de a-și omorî propriul frate.

Trebuie să discutăm pe scurt câteva probleme legate de aceste fapte. În primul rând, ne este scris chiar în Tora că Adam a avut mai mulți copii: „Și au fost zilele lui Adam după ce i s-a născut Șet/Set opt sute de ani; și i s-au născut fii și fiice” (Geneza 5:4).

A doua problemă este incestul, căsătoria printre frați. Așa noi știm că Avraham s-a căsătorit cu sora lui vitregă, Sara: „Dar este într-adevăr sora mea, fiica tatălui meu, dar nu și fiica mamei mele, și a ajuns nevasta mea” (Geneza 20:12). Despre acest fapt vom comenta cu altă ocazie. Acest lucru a fost interzis cu sute de ani mai târziu, după ce Moșe a primit Tora. Și așa este porunca: „Și goliciunea (organele) surorii tale, fiica tatălui tău sau fiica mamei tale ... să nu dezvelești goliciunea lor”. (Levitic 18:9).

În orice caz, soarta a fost ca urmașii lui Cain să nu continue omenirea ci să dispară după zece generații. Cine vor continua generațiile sunt urmașii celui de al treilea frate, Șet, care se va naște după moartea lor.

Pericopa Haiei Sara - La ce vârstă s-a măritat Rivka (Rebeca)? [anul 5781]

Pericopa Haiei Sara nu este deloc despre Sara ci mai degrabă despre Rebeca, nora ei. Deja în primul verset al pericopei noi aflăm despre moartea Sarei: „Viața Sarei a fost de o sută douăzeci și șapte de ani ... Și Sara a murit în

Qiriat-Arba, adică Hevron, în țara Canaanului, iar Avraham a venit s-o jelească pe Sara și s-o plângă” (Geneza 23:1-2).

Aproape toată pericopa noastră se ocupă de căsătoria lui Rebeca. În text găsim detalii abundente despre fiecare mișcare a ei în acest scop. Lipsește doar vreo referință la vârsta ei de care nu ni se spune nimic. Aceasta spre deosebire de partenerul ei, despre care nu ni se spune nimic despre acțiunile lui legate de căsătorie, dar vârsta lui ne este amintită: „Isaac era de patruzeci de ani când a luat-o (de nevastă) pe Rebeca” (Geneza 25:20).

Poate că nu era nevoie să ni se amintească vârsta ei, luând în considerație că ea ne este descrisă în amănunte. Este clar că este vorba de o fată foarte tânără care a trecut de vârsta pubertății, adică pe undeva după vârsta de 13 ani. Și într-adevăr ea este definită cu mai multe ocazii „*naara*” נערה, adică o fată tânără, chiar o fetiță. Deja la prima ei apariție ne este prezentată așa: „Fata era foarte frumoasă la înfățișare, fecioară – nu o cunoscuse nici un bărbat” (Geneza 24:16). Important de clarificat că în ebraica biblică „a cunoaște” înseamnă și „a avea relații sexuale”. Cu alte cuvinte nici un bărbat nu s-a culcat cu ea și era conform cerințelor unei mirese.

Problema vârstei lui Rebeca apare din cauza interpretării făcute de Rași în urma midrașului la vârsta lui Ițhak de 40 de ani din Geneza 25:20. Rași face aici socoteala bazându-se pe o cronologie expusă în versetele din Tora. El spune că Avraham a primit vestea nașterii lui Rebeca când a ajuns pe Muntele Moria ca să-l sacrifice pe Isaac (Geneza 22:20-23). Sara moare în capitolul care urmează acestui eveniment de pe Muntele Moria. Noi știm că Sara avea 127 de ani când a murit, iar când l-a născut pe Ițhak avea 90 de ani. Calculul este simplu: când a avut loc *akeda* עקדה, Ițhak avea 37 de ani și tot atunci s-a născut și Rivka. În cazul acesta, Rebeca avea 3 ani când s-a căsătorit. Însă dacă mergem după descrierea evenimentelor din Tora în care Rebeca se grăbește să le dea de băut oaspeților și cămilelor lor, este clar că o fetiță de trei ani nu putea să facă așa ceva. Rași citează această presupunere din midrașul „Seder Olam” care se ocupă cu cronologia evenimentelor din Tora. Însă midrașul stabilește această cronologie într-un sistem legendar și în nici un caz istoric. Din această cauză, în asemenea cazuri nu se pun întrebări logice din viață.

Problema în această analiză a evenimentelor este data morții Sarei. Nu este menționat nicăieri această dată. Midrașul și în urma lui și Rași deduc din adiacența versetelor despre *akeda* cu cele ale morții Sarei, că cele două evenimente s-au petrecut în vecinătate de timp. Dar este posibil ca ele să se fi petrecut la o diferență de câțiva ani și Rivka era deja la vârsta de pubertate.

Pe de altă parte premisa că Rivka s-a născut în perioada *akeda*, se bazează pe un zvon pe care îl aude Avraham după ce s-a întors de pe munte: „După aceste întâmplări, i s-a vestit lui Avraha zicându-i-se ... iar lui Betuel i s-a născut Rebeca” (Geneza 22:20, 23). Iarăși este vorba despre o adiacență a două evenimente care se puteau petrece în timpuri diferite.

Dintre aceste două vecinătăți de versete este de ajuns să anulăm una ca toată premisa că Rebeca avea doar trei ani la căsătorie să se prăbușească. Și într-adevăr avem alt midraș în care Rebeca avea peste 12 ani când s-a măritat cu Ițhak, o vârstă adecvată pentru o fată la căsătorie în perioada aceea. Acest lucru noi îl învățăm dintr-o braită (vezi capitolul „Termeni”) din Talmud, tractatul levamot 61:b, care clarifică cu ce fel de fată trebuie să se însoare Cohen Gadol. De aici deducem și despre Rebeca și vârsta ei.

[În concluzie, Rebeca avea cel puțin 12 ani când s-a măritat cu marea ei iubire, Isaac.](#)

Pericopa Haiei Sara - Căsătoria lui Avraham cu Ketura [anul 5779]

În Tora, Geneza 25:1-2 găsim scris: "Și Avraham a continuat să-și trăiască viața luându-și o soție numită Ketura. Ea i-a născut pe Zimran, pe Iokșan, pe Medan, pe Midyan, pe Isaac și pe Șuah."

Acesta este un fenomen cunoscut, de obicei, sub numele de "a doua tinerețe", dar care, în cazul lui, apare ca unul extraordinar, deoarece Avraham, care era deja "bătrân, înaintat în vârstă" (Geneza 24:1) se căsătorește a doua oară și reușește performanța de a avea cu noua sa soție încă șase copii ! Prin această se împlinește porunca divină ca Avraham să-și asume misiunea de a deveni "tatăl unei mulțimi de națiuni" (Geneza 17:4). Și cu atât mai mult, de obicei când moare soția iubită a unui om bătrân, moare ceva și în el. Nu este cazul lui Avraham. În loc să intre într-o stare de depresie, el este, mai degrabă dominat de preocupări matrimoniale, fiind dornic să găsească o nevastă potrivită fiului lui, Yițhak, și chiar el însuși se însoară din nou.

Nu este scris cine i-a făcut oficiul de pețitor (*șiduch* שידוך) lui Avraham. Însă este descrisă în amănunțime întreaga poveste în care el a avut grijă să fie, la rândul său, pețitor pentru Yițhak. În midraș agada (legendă) apare scris că cel care i-a fost, la rândul său, pețitor lui Avraham pentru Ketura a fost chiar fiul lui, Isaac. Și Rași, în comentariul la versetul în care "Isaac venise spre Beer Lahay Roi" (Geneza 24:62), scrie că motivul acestei veniri era acela că "s-a dus s-o aducă pe Hagar pentru Avraham, tatăl său, ca să se căsătorească." (De ce Hagar, vom explica în continuare). Aici vedem ceva extraordinar. În timp ce Avraham se străduiește să găsească o mireasă potrivită pentru fiul lui care să nu fie dintre fiicele Canaan "că nu-i vei lua fiului meu o soție dintre fiicele canaaniților" (Geneza 24:3), în același timp fiul lui, Isaac se străduiește să-i găsească tatălui o soție potrivită. Amândoi erau într-o situație grea de doliu trist pe moartea soției-mamei iubite Sara și fiecare căuta să-i ușureze suferința celuilalt. Despre Isaac chiar se povestește că și-a găsit mângâierea cu adevărat, după pierderea mamei lui, abia după ce a dus-o pe Rivka în cortul Sarei (Geneza 24:67). Așa ceva a trecut și peste Avraham.

Cine este Ketura?

Despre cele două femei dinaintea ei din viața lui Avraham noi știm câte ceva. Sara era fiica fratelui său, iar Hagar era de origine egipteană. Despre Ketura nu ni se spune nimic. Din cauza asta avem multe comentarii și midrașim. Marele comentator Radak (Spania și sudul Franței, sec. 12) spune că trebuie să fi fost o femeie bună dacă a fost aleasă și sigur nu era nici ea dintre fetele canaaniților.

În Midraș Bereșit Raba 61:1 Rabi Yehuda spune: "Ea este Hagar." Asta este și părerea cărții Zohar (133a) și a traducerii Targum Yonatan și a lui Rași. Însă comentatorii textului (numiți *psat* פסאט) nu sunt de acord. Rașbam, nepotul lui Rași (Franța, sec. 12) spune "După text (*psat*) ea nu este Hagar." Problema ne-o prezintă Rabi Nehemia în același Midraș: "de ce apare scris propoziția: "Și-a luat din nou o soție"? Dacă Ketura este Hagar, atunci Hagar îi era deja soție și nu putea să i se potrivească expresia "din nou."

Even Ezra (Spania, sec. 12) ne prezintă încă o problemă: Ketura nu poate fi Hagar fiindcă în același text stă scris :

"Fiilor concubinelor sale, Avraham le-a dat daruri." Deci nu este vorba despre o singură concubină ci, cuvântul „concubină” fiind la plural, e vorba despre cel puțin două. Deci Ketura este o altă soție a lui Avraham, împreună cu Hagar. (Rași nu are o astfel de problemă, fiindcă în textul în ebraică apare o chestiune de ortografie pe care nu o vom explica aici și din cauza căreia Rași o citește la singular).

Ultima poruncă adresată de Kadoș Baruch Hu lui Avraham a fost: "Prin tine se vor binecuvânta toate familiile pământului" (Geneza 12:3). De aici putem înțelege că, după porunca de a pleca din casa părinților și de pe solul patriei, soarta îi dă ocazia de a deveni o verigă de legătură și un fondator, o binecuvântare între popoarele pământului. De aici putem deduce că cele trei soții ale lui Avraham, Sara, Hagar și Ketura, reprezintă legătura între cele trei familii ale pământului, copiii lui Noah, Șem, Ham și Iafet care au fondat noua populație de după potop.

Și, întradevăr, în midrașul Yalkut Șim'oni citim: "Trei soții a avut Avraham: Sara, fiica lui Șem, Ketura, fiica lui Yefet, Hagar, fiica lui Ham." Tot acolo în midraș apare ordinea în care le-au luat: "Întâi fata lui Șem, după ea fata lui Ham, și la sfârșit fata lui Yefet."

În căsătoria cu cele trei s-a împlinit prima misiune primită de la Divinitate de către Avraham: "Prin tine se vor binecuvânta toate familiile pământului." După ce aceste căsătorii cu cele trei neveste au fost binecuvântate cu urmași s-a împlinit și cea de-a doua: "Tu vei deveni tatăl unei mulțimi de națiuni" (Geneza 17:4).

Pericopa Haiei Sara - Cămilele lui Avraham [anul 5785]

Cămila este amintită în Tanach de 54 de ori, o jumătate din ele, 25 sunt în Geneza. În pericopa noastră se spune: „Și slujitorul a luat zece cămile dintre cămilele stăpânului său, și a plecat cu toată bogăția stăpânului său în mâna lui; s-a ridicat și s-a dus la Aram-Naharaim, la orașul lui Nahor; a pus cămilele să îngenuncheze în afara orașului” (Geneza 24:10-11). În acest capitol în care noi citim despre logodna între Rebeca și Isaac, cămila este amintită de 17 ori.

Cămila este amintită pentru prima oară în Tanach în Geneza 12:16: „Iar lui Avraham, [Faraon] i-a făcut bine datorită ei, el dobândind turme, cirezi, măgari, sclavi, slujnice, măgărițe și cămile”. Iacov i-a trimis lui Esav un dar: „Treizeci de cămile care alăptau și puii lor” (Geneza 32:15). Pe vremea lui Saul au făcut un război contra hagarilor care stăteau în Galaad. Aici s-a enumerat cel mai mare număr de cămile din Tanach: „Ei au luat pradă animalele – 50.000 de cămile ...” (1Cronici 5:21). Iov avea la început 3.000 de cămile (Iov 1:3), iar la sfârșit 6.000 de cămile (Iov 42:12). În războiul ținut de Ghedeon contra Midianului scrie: „Midianul, Amalecul și toți cei de la Răsărit

umpluseră valea ca un roi de lăcuste, iar cămilele lor erau fără număr ca firele de nisip de pe malul mării” (Judecători 7:12). Nu știm dacă este vorba aici despre sute de cămile ori poate mii de cămile. Cei care au revenit din Babilon au adus cu ei 435 de cămile (Neemia 7:69).

Regele Saul a primit porunca: „Acum du-te, înfrânge-i pe amaleciți și nimicește-i împreună cu tot ce au; să nu-i cruți, să omori pe bărbat și pe femeie, pe copii și pe sugar, taurul și oaia, cămila și măgarul” (1Samuel 15:3). Regele David a lovit forțele amaleciților care au ars orașul Țiclag: „Niciunul dintre ei n-a scăpat, în afară de 400 de oameni care au fugit pe cămile” (1Samuel 30:17). Printre cei care erau peste tezaurele regelui pe vremea lui David: „peste cămile era Obil, ismaelitul” (1Cronici 27:30), ceea ce dovedește importanța cămilor în țară. Despre regina Šeba s-a spus: „Ea a sosit la Ierusalim cu o suită impresionantă, cu cămile încărcate cu balsam, cu foarte mult aur și cu pietre prețioase” (1Regi 10:2).

Noi nu mâncăm carne de cămile fiindcă ele au doar unul din semnele purității (cașer) după cum scrie: „Dar acestea sunt cele să nu le mâncați dintre cele care rumegă hrana sau au copita despicată: cămila, căci rumegă hrana, dar nu are copita despicată – este necurată pentru voi” (Levitic 11:4).

Cămilele sunt răspândite în vestul și sudul Asiei și în nordul Africii. Ele au botul și copitele adaptate să nu se rănească de la spinii aflați în deșert. Poate să meargă 100-150 km. pe zi și să care 200-250 kg. În 14 zile fără apă poate să piardă 200 kg. din greutatea corpului printr-o deshidratare aprigă. Cămila are o înălțime de 2-2.50 metri, o lungime de 3-3.3 metri și o greutate de 600 kg. Cămila este în stare să recupereze apa pe care a pierdut-o în câteva minute. Într-un experiment făcut pe o cămilă, ea a pierdut în 14 zile 200 kg. din greutatea ei. Ea a reușit să recupereze apa pierdută în 10 minute, Un om nu este în stare să recupereze atât de repede. De asemenea sângele cămilor are caracteristici care nu există în sângele omului: el nu se amestecă cu apa.

Rebeca a avut cu siguranță mult de lucru când a dat apă cămiloror: „Ea a spus, bea domnul meu și s-a grăbit și a coborât ulciorul în mână și i-a dat să bea. A terminat să-i dea de băut și a spus, voi scoate apă și pentru cămilele tale, până când vor termina de băut” (Geneza 24:18-19). Dacă presupunem că fiecare cămilă a băut doar 50 de litri de apă care este minimum după așa un drum lung, i-au fost necesari cel puțin 500 de litri ca să dea apă la cele zece cămile. Aceasta în afară de apa scoasă pentru slujitorul lui Avraham și oamenii lui.

Cămila domestică

Există o mare dispută între arheologii biblici în legătură cu data apariției cămilor domestice. Marele arheolog William Albright a susținut că acestea au apărut prin sec. 12-13 î.e.n. Acesta se baza pe datele valabile anilor 1960. Mai târziu au stabilit alții că ele au apărut deja în sec. 18-19 î.e.n. În ultimii ani s-au găsit probabil dovezi la existența cămilor domestice deja de mii de ani. Toată problema este dacă Avraham și ceilalți patriarhi puteau stăpâni cămile sau nu. Însă documente descoperite la Aleppo în Siria conțin mărturii despre acestea încă din sec. 18 î.e.n. Într-una din ele scrie: „O porție pentru cămilă”. Acesta dovedește că poveștile biblice din Geneza au suport științific. În Iran s-au găsit rămășițe de cămilă din al treilea mileniu î.e.n. și la fel în Israel la Muntele Neghev s-au găsit oseminte de cămilă din aceea perioadă împreună cu oseminte de oaie.

Pericopa Haiei Sara - Frumusețea lui Sara [anul

5780]

Frumusețea neobișnuită a lui Sara este amintită de câteva ori în Talmud. În tractatul Meghila 15:a scrie: „Patru femei frumoase au fost în lume: Sara, Rahav, Avigail și Ester”. În această *braită* (vezi în „termeni”) avem criterii absolute despre frumusețea femeilor, cele patru trăind în perioade diferite și în locuri diferite. Conform acestor criterii absolute, Sara este una din cele patru cele mai frumoase femei din lume.

În altă parte din Talmud, Hazal (înțelepții noștri) fac o comparație între frumusețea lui Sara și cea a lui Avișag Hașunamit/Abișag sunamita, care este amintită în hafarua de săptămâna aceasta: „La versetul „Și tânăra este până la foarte frumoasă” (în ebraică *ad meod* מְאֹד מְאֹד), iar Rabi Hanina Bar Pepe spune: (Avișag) nu a ajuns la jumătatea frumuseții lui Sara fiindcă scrie până la jumătate *foarte* și nu *foarte* ca la Sara „foarte frumoasă” יפה היא מְאֹד מְאֹד (Geneza 12:14)” (tractatul Sanhedrin 39:b). Cu alte cuvinte Hazal se bazează pe diferențe minore în textul biblic spunând că adăugarea prepoziție *ad* מְאֹד *până* micșorează din descrierea frumuseții lui Avișag față de cea a lui Sara. Asta în ciuda faptului că Avișag Hașunamit era cea mai frumoasă femeie din tot Israelul pe vremea aceea când regele David era bătrân.

O altă sursă din Talmud, tractatul Bava Batra 58:a, ne vorbește despre frumusețea exterioară a lui Sara și spune că toți arătau ca o maimuță față de Sara. Talmudul face o comparație între frumusețea exterioară a lui Sara cu cea a celorlalți oameni și spune că diferența este ca între un om și o maimuță. Mai este aici o comparație cu persoane dinaintea lui Sara și o concluzie interesantă. Talmudul adaugă că Hava/Eva era mai frumoasă decât Sara că se născu-se din coapsa lui Adam, iar Adam era mai frumos decât ambele că s-a născut după chipul lui HAȘEM care reprezintă frumusețea absolută și idealul superior. Conform acestei descriții, omenirea este în declin și în scădere cu cât trece timpul, contrar teoriei darwiniene care se bazează pe ameliorarea genului uman și a speciilor din natură.

Despre frumusețea lui Sara noi auzim pentru prima oară când ea și Avraham coboară în Egipt: „Când era aproape să intre în Egipt, i-a spus nevastei sale, Sarai: Iată, știu că ești femeie frumoasă la înfățișare... Când Avraham a intrat în Egipt, egiptenii au văzut că femeia era foarte frumoasă. Dregătorii lui Faraon au văzut-o și au laudat-o lui Faraon, și femeia a fost luată în casa lui Faraon” (Geneza 12:11-15).

Avraham avea 75 de ani când a plecat din Haran (Geneza 12:4). Dacă este așa, Sara trebuia să împlinească cel puțin 65 de ani când au coborât în Egipt. Întru-cât diferența de vârstă între ei era de 10 ani după Bereșit/Geneza 17:17. De aici putem înțelege midrașul pe care îl aduce Rași cu privire frumusețea lui Sara care nu a fost afectată de trecerea anilor.

După cum știm, Tora aduce amănunte suplimentare numai când este nevoie de ele. Din cauza aceasta nu este de mirare că frumusețea lui Sara ne este amintită într-un moment avansat al evenimentelor. Cu toate acestea, midrașul Bereșit Raba 40:4 se miră de acest fapt. Un înțelept se miră și spune că ei au trăit împreună atâția ani și numai acum (la așa o vârstă înaintată) el îi spune cât de frumoasă este? El i-a spus acum referindu-se că frumusețea ei nu a fost deloc afectată de oboselile drumului sau de deteriorările cauzate de vreme, cum se

Întâmplă de obicei. Midrașul ne mai spune că este un lucru normal ca un bărbat să-i spună nevastei cât de frumoasă este, însă Toraua a găsit numai aici de cuviință să ne semnaleze.

În toate aceste exemple pe care le-am adus este vorba despre frumusețea extraordinară a Sarei, însă nicăieri nu este descrisă apariția ei, cum arăta această femeie frumoasă. O descriere amănunțită a frumuseții ei găsim într-o sursă exterioară, adică care nu a fost canonizată de înțelepții evrei, și anume în „Apocrifa la cartea Geneza”, care s-a aflat printre documentele descoperite în peșterile de pe malul Mării Moarte. Acest sul a fost găsit printre primele, în prima peșteră descoperită, însă din cauza stării deteriorate în care se afla, a luat câțiva ani până când a fost publicat. Sulul este scris în limba aramaică și conține poveștile lui Hanoah/Enoch, Noah/Noe și Avraham. Se apreciază că a fost scris în secolul al doilea î.e.n. Fragmentul următor este luat din porțiunea poveștii coborârii în Egipt a lui Avraham și Sara și conține elogiile aduse de trei dregători la frumusețea lui Sara:

„Ce față frumoasă are ea ... și cât de subțiri sunt firele părului ei; ce forme plăcute au ochii ei. Ce plăcut este nasul ei și fiecare trăsătură a feței ei ... cât de fermecător este pieptul ei și cât i se potrivește albul lui ... brațele îi sunt frumoase, iar mâinile sunt chiar perfecțiunea ... ce plăcute sunt palmele ei și la fel și degetele lungi și subțiri ale mâinilor. Picioarele sunt atât de frumoase, iar șoldurile sunt perfecte. Și toate fecioarele și miresele care intră în *hupa* חופה (se căsătoresc) nu sunt mai presus de ea. Frumusețea ei este peste frumusețea tuturor femeilor; și cu toată această frumusețe, are și multă înțelepciune. Iar roadele ei sunt numai bune.”

Descripția detaliată a frumuseții lui Sara ne amintește de prezentarea iubitei din „Cântarea cântărilor”. Fiecare organ este desenat și organizat de sus în jos. La sfârșit vine concluzia definitivă „frumusețea ei este peste frumusețea tuturor femeilor”. Autorului acestui sul i-a mai fost important să sublinieze că Sara este și binecuvântată cu multă înțelepciune și cu mult talent. Spre deosebire de cântarea *Ešet Hail* אשת חיל „femeie virtuoasă” (Proverbe 31:10-31) în care aceste însușiri sunt contrare frumuseții, în acest sul ele le completează.

De ce diferitele surse se ocupă cu atâta intensitate de frumusețea ei? Noi vedem că frumoasa Sara este luată instantaneu la palatul Faraonului, la fel ca și Avișag Hașunamit/sunamita, cea mai frumoasă femeie din tot regatul, a fost aleasă să-l slujească pe regele David. În ambele povești frumusețea are legătură cu regalitatea, pe când în Talmudul babilonian frumusețea absolută are legătură cu „prezența divinității” *Șehina* שכנה.

Pare că Hazal (înțelepții) au vrut s-o prezinte pe Sara ca o personalitate glorioasă și de aceea în midraș Bereșit Raba 47:1 se spune despre ea că este „dregătoarea (*Sara* שרה înseamnă și forma de feminin de la *sar* שר, înalt demnitar). [Frumusețea ei deosebită îi dă o alură nobilă și regală, după cum se cuvine „mamei nașunii”.](#)

Pericopa Haiei Sara - Ițhak (Isaac) a ieșit să cugete pe câmp pe înserat (Geneza 24:63) [anul 5784]

Verbul din acest verset este unul foarte uzual, însă ca majoritatea cuvintelor din limba ebraică poate fi înțeles în multiple sensuri. Verbul este *lasuah* לָשׂוּחַ, care de obicei poate să însemne „a discuta, a vorbi sau a se plimba”. Bineînțeles, când te plimbi pe câmpie, gândești, cugeți. Într-adevăr, marele înțelept Onkelos, traducătorul Toraei în aramaică, traduce aici „să se roage pe câmp”. De aici au învățat înțelepții Talmudului și cei de mai târziu că Ițhak a fost acela care „a corectat”, adică a instaurat rugăciunea de Minha, adică cea de după amiază – una din cele trei rugăciuni zilnice. De aici înțelepții au dedus că discuția, cugetarea nu sunt altceva decât „O rugăciune a celui năpăstuit, când rămâne fără vlagă și își varsă neliniștea înaintea Domnului” (Psalmi 102:1). Importantul comentariu *Kli Iakar* כלי יקר („instrument scump”), care este un comentariu la Tora din sec. 17, Germania, apare ca încă o sursă spusele înțelepților „Întotdeauna să fie omul atent la rugăciunea de Minha” deoarece Domnul i-a răspuns lui Eliyahu (Ilie) doar la rugăciunea de Minha. Aceasta, cu toate că rugăciunea de dimineață, Șaharit a fost „corectată” de Avraham, iar cea de seară, Arvit, de Iacov, Domnul nu le-a răspuns imediat. Lui Ițhak, care s-a rugat de Minha, I-a răspuns imediat. Ce și când s-a rugat Isaac? Când Eliezer era pe drum să-i găsească o pereche, Ițhak s-a rugat să-i găsească cât mai repede. Aceasta după interpretarea lor la versetul „La aceasta ți se va ruga cel loial (*hasid* חַסִּיד) la timpul potrivit (Psalmi 32:6), care se referă: „la timpul potrivit, adică, când va găsi o soție și de aceea s-a dus să se roage pe câmp”. Așa cum I-a binecuvântat Domnul pe câmpul care era gata de semănat, cu atât mai mult pe celelalte câmpii: „Și Isaac a semănat pe pământul acela și în acel an a cules însutit și Domnul I-a binecuvântat” (Geneza 26:12). După înțelepți, el s-a rugat Domnului să-i dea o soție și un pământ care să dea o recoltă bună în ochii Domnului. Imediat după ce a terminat această rugăciune scrie „și-a ridicat ochii și a văzut și iată, veneau cămile” (Geneza 24:63) care îi aduceau perechea.

Marele rabin Abraham Isaac Kuk (prim rabin al Israelului, prima parte a sec. 20) explică cuvântul *siha* שִׁיחַ ca rugăciune venind de la *siahnuh* שִׁיחַנוּחַ, care înseamnă între altele și „tufiș”. Explicația rabinului Kuk este că sufletul înfloreste în urma rugăciunii. Când inima se străduiește în timpul rugăciunii să îndeplinească dorințele Domnului, interiorul pur al omului se răspândește așa cum se desfac ramurile plantei care ies din rădăcini.

Perioada zilei în care se spune rugăciunea de Minha este către seară, când omul este gata să se debaraseze de greutățile zilei. Sufletul lui este pregătit să se ridice sus și să elibereze sentimentele sfinte ascunse în el ca ele să ajungă la Domnul. Ițhak, posedând interiorul lui divin, reușește să-și contureze viața ca o plantă care își alimentează sufletul prin unitatea interioară. Dorințele lui Ițhak nu sunt particulare, suprimate, ci se înalță și se cultivă din izvorul divin pur. Rabinul Kuk mai adaugă spunând că toate dorințele tuturor viețuitoarelor sunt semințe care conțin forța dezvoltării. Când le scoatem la iveală prin rugăciune, le însămânțăm pe câmpul binecuvântat de Domnul și primim roade de salvare.

[Isaac a primit răsplata, răspunsul Domnului, fără ezitare, fiindcă comportamentul lui este fără ezitare. Întregul lui este sfântul sfintelor și toate dorințele lui sunt să aducă prezența divină în lumea vieții.](#)

** După tradiție, cele trei rugăciuni zilnice au fost inițiate de cei trei patriarhi. Rugăciunea de dimineață, Șaharit שַׁחֲרִית a fost inițiată de Avraham, cea de după amiază, Minha מִנְחָה de Ițhak, iar cea de seară (până la miezul nopții), Arvit (Maariv) אַרְבֵּיתָא fost inițiată de Iacov

Pericopa Lech Lecha - „Spune te rog că ești sora mea” [anul 5784]

În pericopa Lech Lecha încep poveștile strămoșilor și strămoșelor noastre concentrate mai ales pe continuitatea familiei și pe așezarea în țara făgăduită. Aceste lupte pentru supraviețuire fizică și spirituală erau foarte grele și complicate. O parte din atitudinile luate de ei au fost contestate de marii comentatori.

Deja în pericopa noastră are loc o asemenea problemă gravă de moralitate. Când au coborât în Egipt din cauza foametei, Avraham i-a cerut soției lui, Sara, să spună că ea este sora lui: „Spune te rog, că ești sora mea, ca să îmi fie bine datorită ție și sufletul meu să trăiască mulțumită ție (Geneza 12:13).

Marele comentator Ramban (Nahmanides, Spania sec.13) în comentariul său la Geneza 12:6 în care se referă la 12:13 critică această faptă a lui Avraam, mai ales din punct de vedere al credinței. El spune că Avraham a făcut o mare greșală neintenționată pentru că și-a făcut soția „perfectă” *ṭadeket* תדקת o piedică în fața temerilor sale fără să aibă încredere că Domnul îl va salva pe el, pe soția lui și tot ce le aparține.

Dar deja Radak (Franța, sec. 12-13) în comentariul său la Geneza 12:12 contestă vehement aceste interpretări și spune că oricare om „perfect”, *ṭadik* תדיק nu are voie să se bazeze pe minuni, ci trebuie să fie extrem de prudent la tot ce face.

Spre deosebire de comentatorii evrei, cei neevrei din diferite colțuri ale lumii, mai ales cei antisemiți, transformă problema morală din una care necesită clarificare într-o critică aspră. De exemplu unul din ei, H. Holzinger la comentariul său la cartea Geneza din 1898 scrie că Avraham și-a lăsat soția la viciile unui rege crunt din pricina tendinței sale pentru câștiguri materiale.

Un răspuns parțial la aceste aberații găsim în răspunsul lui Avraham la Avimelech: „Și Avraham a spus: Pentru că mi-am spus, nu-i nicio teamă de Dumnezeu în locul acesta! Și mă vor omorî din pricina soției mele. Și în plus, ea este într-adevăr sora mea, fiica tatălui meu, dar nu fiica mamei mele și mi-a devenit soție” (Geneza 20:11-12).

Avraham explică aici că este o chestiune de viață și moarte, *pikuah nefesh* פיקוח נפש, doar viața lui și onoarea soției lui sunt în primejdie deoarece acolo nu sunt respectate principiile de bază ale unui comportament omenesc moral „nu-i nicio teamă de Dumnezeu în locul acesta”. Avraam mai subliniază că el spune adevărul deoarece rudenia strânsă între ei îi permite să se numească frate și soră, la fel cum Lot, verișorul său, se numește „frate”.

Însă din acest răspuns nu reiese cum se poate explica că pare că Avraam și-a lăsat soția pentru lăcomie de bani. Marele comentator Abravanel (Portugalia sec. 15) ne dă răspunsul la aceeași problemă în Geneza 12:10: „Avraham a spus că ea este sora lui crezând că cel care o va cere de soție, va negocia cu Avraham despre cadourile de nuntă luni întregi până când ei se vor putea întoarce de acolo”.

Avraham știa că egiptenii nu vor ezita să omoare un soț ca s-o câștige pe frumoasa lui soție, însă după obiceiurile

din acele zile, ei nu vor lua o femeie fără aprobarea tatălui sau fratelui ei (cum s-a petrecut în cazurile lui Rivka și Dina). De aceea Avraham a planificat să amâne pețitorii egiptenilor după „sora” lui până când ei se vor întoarce în țară. Planul lui nu a reușit deoarece regele însuși, care este „deasupra legii”, a vrut s-o ia pe Sara, fiindcă „nu i-a venit lui Avraham în minte că regele o va lua de soție” (Abravanel).

În acest caz, manevra lui Avraham nu este eficientă și de aceea ca să evite un păcat, Sara îi dezvăluie faraonului că ea este căsătorită și că necazurile au venit peste el din această cauză: „Dar Domnul l-a lovit cu urgii mari pe Faraon și casa lui din pricina lui Sarai, soția lui Avram” (Geneza 12:17). „din pricina”, adică din pricina Sarei au lovit urgiile, iar midrașul (Bereșit Raba 41:2) adaugă: „Din cauza vorbelor Sarei, faraonul a știut cauza urgiilor, când i-a spus, eu sunt femeie măritată”.

La afirmația malefică că Avraham și-a părăsit soția din lăcomia pentru bani, au dat deja răspuns mulți comentatori (Radak, Șadal și alții) că chiar și de la regele Sodomei Avraham nu a acceptat să primească bani și de aici rezultă că el nu are niciun strop de lăcomie în sine.

Din toate acestea rezultă că Avraham și Sara au căutat să se salveze cu ajutorul unui truc simplu, însă când acesta nu a funcționat, ei au dezvăluit adevărul cu speranța de a căpăta un ajutor din ceruri.

Comportamentul lui Avraham este drept în ochii Toraei, deoarece în Tora ni se povestește un episod asemănător de trei ori: Sara cu faraonul (Geneza 12), Sara cu Avimelech (Geneza 20), Rivka cu Avimelech (Geneza 26). În toate cazurile se spune „ea este sora mea”. Iar când demnitarul vrea s-o ia, numai o ocrotire divină o salvează.

Deja Radak ne amintește un alt eveniment asemănător: Samuel a fost rugat de Domnul să meargă să-l ungă pe Ben Ișay David. El se teme: „Cum să mă duc – Șaul va auzi și mă va omorî” (1Samuel 16:2). Dumnezeu nu-l scapă de temeri, ci îi propune o soluție: „Să iei cu tine o juncană din cireadă și să zici: Am venit să-i aduc o jertfă Domnului”. Dumnezeu însuși i-a propus un șiretlic – într-adevăr nu contăm pe minuni.

[O zicală notorie născută din cinism devine o regulă de credință în poveștile din Geneza: „Dumnezeu ajută pe cine se ajută pe el însuși”. Toți în aceste povești acționează după această regulă.](#)

Pericopa Lech Lecha - Avraam îl salvează pe Lot [anul 5779]

Cu mult înainte de primul război mondial din secolul al XX-lea, mai precis în antichitatea Orientului Mijlociu, a avut loc în țara Canaan un război cu adevărat cuprinzător, deci eligibil în acele timpuri pentru titulatura de „război mondial”: cinci regi contra alți patru regi, ba chiar și Avraham Avinu a fost implicat în acest război, care s-a desfășurat în regiunea Mării Moarte. Războiul a avut două faze: prima – o confruntare între o coalitiție de cinci regi

și alta de patru regi, iar a doua fază, confruntarea între câștigătorii primei faze a războiului și Avraham Avinu (Geneza cap. 14).

Cei cinci regi ai primei tabere erau: Bera regele Sdom (Sodoma), Birșa regele Amora (Gomora), Șin'av regele Adma, Șem'ever regele Țvoyim și Bela care era regele unui oraș mic, care nu apare în Tanach. Midrașul ne spune că acești regi nu erau regi prea buni, lucru care reiese, printre altele, din semnificația numelor lor, care insinuează, prin intermediul unor tehnici literar--numerologice numite „Gematria”, aplicate numelor lor în legătură cu faptele lor condamnabile. Cealaltă tabără a fost alcătuită din patru regi: Kedarlaomer regele Eilam care era în fruntea campaniei, Amrafel regele Șin'ar, Arioch regele Elasar și Tid'al regele Goyim.

Restul personajelor care au participat la acest război sunt cu mult mai cunoscute: Avraham Avinu, primul evreu despre a cărui viață citim în Geneza și nepotul său Lot din partea fratelui său Haran, care locuia în Sdom, nu departe de câmpurile de bătălie pe care se va desfășura războiul.

Primul război

Cei cinci regi erau vasalii lui Kedarlaomer de 12 ani până în momentul când s-au revoltat și s-au declarat liberi de vasalitate. Revolta a continuat de-a lungul întregului an al 13-lea. În anul al 14-lea, Kedarlaomer i-a convins pe ceilalți trei regi, aliații săi, și au pornit la război că să-i învingă pe cei cinci. Bătălia s-a desfășurat în zona Mării Moarte și s-a terminat cu victoria decisivă a celor patru regi. Regii Sdom și Amora au evadat și s-au ascuns într-o fântână plină cu lut, iar ceilalți regi au fugit în munți.

Cei patru regi învingători au intrat în Sdom și Amora și au prădat toate proprietățile locuitorilor acestora. A fost marea lor greșală, care îi va pierde. Mai mult decât atât, ei au mai comis o greșală. În timp ce jefuiau orașele amintite, l-au văzut pe Lot, nepotul lui Avraham, căruia i-au prădat și acestuia toate proprietățile și l-au luat ca sclav.

Al doilea război

Știrile despre nepotul său au ajuns repede la Avraam. El s-a hotărât să-i urmărească pe cei patru regi ca să-și elibereze nepotul prizonier. Este scris că el a mobilizat 318 „oameni instruiți născuți în casa lui” și i-a urmărit pe cei patru regi până într-un loc care se numește Hova și care se află lângă Damascus. Este interesant că în Talmud scrie că numai sclavul lui, Damesek Eliezer i s-a alăturat și numărul de 318 este numele de Eliezer în Gematria (puteți citi ce înseamnă la „termeni” pe site-ul ăsta). În spate au rămas prietenii lui buni, Eșcol și Aner.

Avraham a reușit în misiunea lui: i-a învins pe regi, l-a eliberat pe Lot și pe ceilalți prizonieri, și a luat cu el bunurile pe care le-au prădat regii de la Sdom și Amora. Când s-a întors ca un mare învingător în țară, Malkițedek regele Șalem, cohen (preot) al Dumnezeului Preaînalt i-a ieșit în întâmpinare în Emek Șave (Vale dreaptă) care este Valea regelui (se află lângă Ierusalayim) cu pâine și vin, așa cum erau întâmpinați doar învingătorii care se întorceau din război.

După aceea regele Sdomului îi mulțumește lui Avraam și îi propune să ia toate bunurile pentru eliberarea prizonierilor. Dar Avraam, cu binecunoscuta sa vocație de lider onest, s-a jurat să nu ia „de la un fir de ață și până la șiretul pantofului” (Geneza 14:23). Pe de altă parte, el a fost de acord ca o parte din aceste bunuri să revină greu încercaților locuitori din spatele frontului, care au dat dovadă de curaj și abnegație în timpul asediilor.

În loc de epilog

Nu este nimic mai potrivit decât să încheiem cu un comentariu foarte interesant a lui Ramban (Nahmanides), în care spune că războiul dus pentru apărarea hotarelor proprii este un război just. Fiecare din cei patru regi reprezintă o altă perioadă în istoria poporului evreu: Bavel (Babilon), Madai, Yavan (Grecia) și Edom. Așa cum Avraham Avinu i-a învins pe toți regii, tot așa și poporul Israel va învinge pe oricine se ridică împotriva lui și încearcă să-l asuprească.

Pericopa Lech Lecha - Avraam și Lot [anul 5782]

La începutul acestei pericopei Avraam a primit porunca: „[Pleacă din țara ta, din ținutul tău de baștină, din casa tatălui tău](#)” (Geneza 12:1). Pleacă – singur. Spre deosebire de prima drumeție în care a plecat toată familia largă în frunte cu Terah spre Canaan (Geneza 11:31), acum Avraam a primit porunca să continue singur drumul doar cu familia lui apropiată. Oare de ce îl ia cu el pe Lot, fiul fratelui său decedat, aparent contra poruncii primite? Răspunsul învățaților evrei apare în numeroase cărți, de exemplu în midrașul Bereșit Raba 41:8. De fapt găsim deja în Tora o aluzie: Sarai, soția lui Avraam era stearpă și „nu avea copii” (Geneza 11:30). Atunci cum se va îndeplini promisiunea că un neam mare va ieși din el (Geneza 12:2)? Așa că Avraham l-a luat cu el pe nepotul lui mai tânăr care nu are o familie a lui după ce a murit tatăl său pentru orice caz dacă va avea nevoie de seminție.

Avraam încă nu ajunsese la culmea siguranței lui în Kadoș Baruch Hu. La porunca „Pleacă” s-a adăugat o promisiune de o binecuvântare uriașă (Geneza 12:2-3). Din cauză că Avraham nu a îndeplinit cu rigurozitate absolută porunca Domnului luând cu el și pe nepotul său, a dăunat binecuvântării și a venit pedeapsa prin oprirea ploilor. Așa s-a ajuns la „Și a fost foamete în țară” (Geneza 12:10), iar această foamete îl scoate pe Avraham din țara făgăduinței, din Canaan. Pedeapsa vine să repare cusurul. Din cauză că Sarai fiind stearpă era pricina cusurului în credință, ea este și pricina reparării. În urma aducerii ei surprinzătoare în casa faraonului, Avraam câștigă o serie de avantaje și fiind printre favoriții faraonului se îmbogățește drastic (Geneza 12:16; 13:2). Lot care i s-a alăturat se îmbogățește și el (Geneza 13:5). Și această îmbogățire vine să repare cusurul, adică să-l despartă pe Lot de Avraam. Înainte de a se îmbogăți, pășunile din Iehuda și Șomron erau de ajuns pentru turmele amândurora, dar acum după ce s-au îmbogățit nu mai sunt de ajuns cât sunt ei împreună.

În capitolul 13 este descrisă despărțirea lor. Avraham propune să se despartă în direcții opuse, unul la dreapta iar celălalt la stânga (Geneza 13:9). El se referă ca unul să ia partea de nord, iar celălalt partea de sud. Deocamdată este o împărțire locală, între Șichem (Nablus) și Beer Șeva. Unul va lua jumătatea de nord, iar celălalt jumătatea de sud. Însă Lot gândește altfel. El s-a îmbogățit în Egiptul îmbelșugat în apă, așa că el își pune nădejdea în partea inferioară a Iordanului, numită „Kikar Haiarden”, despre care el spune „Toată câmpia Iordanului era bine udată, ca grădina Eden, ca țara Egiptului (Geneza 13:10). El călătorește spre est cu turmele lui, iar Avraham rămâne la poalele munților. Încetul cu încetul ei se despart din toate punctele de vedere; Lot părăsește axa destinului său pentru lăcomie și corturile lui ajung până în Sdom (Geneza 13:12). Deocamdată nu locuiește în interiorul orașului. Îndepărtându-se de unchiul său, nici nu-i pasă că el se apropie de Sdom al cărui locuitori erau „răi și păcătoși înaintea Domnului din cale-afară” (Geneza 13:13). După ce s-a despărțit Lot de Avraam, Domnul îi spune „Ridică-ți ochii și privește ... spre miază-noapte și spre miazăzi, spre răsărit și spre apus”. Include răsăritul unde s-a așezat Lot. Și apoi îi promite „căci tot pământul pe care îl vezi ție ți-l voi da și seminției tale în veac” (Geneza 13:14-15). În continuare „Scoală, cutreieră țara de-a lungul și de-a latul ei (Geneza 13:17). El cutreieră țara fără Lot care între timp s-a așezat în câmpia Iordanului.

În capitolul 14 ne este povestit despre războiul cu cei patru regi care veniseră să cucerească țara Canaan (am scris un articol aparte). Din acest război, Avraham iese învingător și urcă încă o treaptă pe nivelul credinței și a

siguranței în Dumnezeu. Lot a intrat prima oară în cadrul vieții lui Avraam când a apărut problema de seminție a continuității. Așa apare Lot a doua oară când această problemă este rezolvată după nașterea lui Ițhak. Îngerii care aduc Sarei vestea despre viitoarea naștere a lui Ițhak, își continuă drumul spre Sdom ca să o distrugă și să-l salveze pe Lot. Parcă i-am vedea pe cei doi față în față: Avraham care se întărește în credință zilnic și își câștigă răsplata printr-un moștenitor din seminția lui, iar Lot care s-a apropiat de oamenii din Sdom nu din răutate, ci din lăcomie și comoditate. Noi citim că „Lot ședea la poarta Sodomei” (Geneza 19:1), adică el aparținea bătrânilor și oamenilor cei mai respectați. Dar el nu este ca ei. El primește cu drag oaspeți ca și Avraham. El nu participă la violurile și răpirile desfășurate de sodomiți oaspeților lor. Din contră, el este gata să le ia apărarea, chiar și cu prețul integrității fetelor lui – o propunere pe care sodomiții o refuză. Cel care s-a despărțit de Avraham și se bagă în Sdom, chiar dacă vrea să păstreze principiile și morala casei lui Avraham, este aspirat contra voinței sale de acest „sodomism”. Lui Lot i se întâmplă una după alta și contra voinței sale: când ginerii lui îl umilesc crezând că el glumește (Geneza 19:14), când soției sale sodomită îi era greu să se despartă de proprietatea și de orașul ei, se uită înapoi chiar dacă i s-a interzis și se transformă într-un stâlp de sare (Geneza 19:26). Chiar și Lot însuși căruia îi este greu să se despartă de bunuri și de oraș până când îngerii au fost obligați să-l scoată cu forța (Geneza 19:16). Aceeași idee se repetă și în ultimul tablou din povestea lui Lot: cele două fiice ale lui pe care Lot le-a lăsat în izbeliștea sodomiților și care au scăpat din ghearele lor cu chiu și vai, până la urmă provoacă un fapt de incest cu tatăl lor. Și iarăși se pune întrebarea dacă acest fapt este un gest de înșelare și incest sau un act eroic pentru continuarea seminției, precum a fost furtul seminței lui Iuda de Tamar (Geneza 38). Înțelepții noștri au fost împărțiți în această problemă. Cu un singur lucru au fost de acord toți: oricine se încurcă cu sodomismul, este și absorbit în fapte de incest.

Fiii lui Lot sunt pătați de incest după cum se vede și din numele lor – Moav și Amon (Geneza 19:37-38) spre deosebire de moștenitorii binecuvântați ai lui Avraham. Și numele lui „Lot” înseamnă în limba aramaică „blestemat”, spre deosebire de [Avraam care înseamnă binecuvântat](#).

Pericopa Lech Lecha - Unde a primit Avram promisiunea țării? [anul 5785]

1. [Elon More מורה אלון](#)

Prima oprire a lui Avram în Ereț Israel a fost la Elon More, în zona orașului Sihem care se află în centrul Samaritenei: „Avram a trecut prin țară până la locul [numit] Sihem, până la Elon More” (Geneza 12:6). Aici Avram a primit prima promisiune pentru țară și el l-a mulțumit Domnului construind un altar: „Domnul s-a arătat lui Avram și a spus, Seminției tale îi voi da această țară și el a construit acolo un altar Domnului care i se arătase” (Geneza 12:7). Unde exact se află acest „Elon More”?

Este evident că Avram a primit promisiunea în locul cel mai înalt din regiune, de unde se poate observa toată țara. Expresia „Seminției tale îi voi da această țară” înseamnă că El i-a arătat-o. Orașul Sihem este înconjurat de patru munți: la nord-est se află muntele Cabir, care ajunge la 770 de metri; la sud-est se află muntele Ianun cu o înălțime de 870 de metri - astăzi este pe el localitatea israeliană Itamar; la sud de Sihem se află muntele Garizim cu o înălțime de 880 de metri; la nord este muntele Ebal cu o înălțime de 940 de metri. Cel mai înalt munte dintre cele care înconjoară Sihemul este Ebal și de pe el există o priveliște deosebită asupra întregii țări (aceasta este cauza că armata a instalat un post uriaș de radar). Putem presupune că Avram a stat pe acest munte Ebal, care este Elon More מורה אלון fiindcă creșteau pe el stejari (elon-alon אלון înseamnă stejar), care se vedeau de departe și convoaiele se orientau după ei.

2. [Răsărit de Bet-El מְקוֹם לְבֵית-אֵל](#)

A doua staționare a lui Avram a fost la „răsărit de Bet-El”: „De acolo s-a mutat la munte, la răsărit de Bet-El și și-a ridicat cortul cu Bet-El la apus și Ai la răsărit; și a construit acolo un altar Domnului și l-a chemat pe Domnul” (Geneza 12:8). Aici Avram a chemat pentru prima oară numele Domnului și aici a primit mai târziu promisiunea pentru țară pentru a doua oară: „Căci toată țara pe care o vezi, ție ți-o voi da și seminției tale în veci” (Geneza 13:15).

Unde exact a stat Avram la „răsărit de Bet-El”? „Răsărit” înseamnă est, adică el a stat pe un munte înalt la est de Bet-El. Într-adevăr, la est de Bet-El se află muntele Baal Hațor cu o înălțime de 1016 metri. El este cel mai înalt dintre munții Bet-Elului. Și de pe acest munte există o priveliște excepțională pe întreaga țară. Și aici armata a plasat un radar. Într-adevăr, într-una din sururile de la Marea Moartă, în Apocrifa la Geneza scrie, că Domnul l-a spus lui Avram să se urce pe „Ramat Hațor”.

3. [Elone Mamre אלוני ממרא](#)

Al treilea popas în drumul lui Avram a fost „Elone Mamre”: „Și Avram și-a întins cortul și a venit să locuiască în (Elone) câmpiile lui Mamre care sunt în Hebron și a construit acolo un altar Domnului” (Geneza 13:18). Aici Avram a primit promisiunea pentru țară pentru a treia oară: „Și îți voi da, ție și seminției tale după tine, țara pribegiilor tale, toată țara Canaanului, ca posesiune veșnică; și le voi fi Dumnezeu” (Geneza 17:8). Aici, ca și în primele două locuri, Avram a construit un altar ca să mulțumească Domnului.

Unde se află „ Elone Mamre care sunt în Hebron”? De obicei locul este identificat cu un sit arheologic care se află la intersecția numită „HaZechuchit” la nord de Hebron, lângă situl care se află pe un munte înalt (numit astăzi Ras El-Haua) înalt cam de 1020 de metri; și de acolo se văd priveliștile sudului țării.

4. [Legătura comună](#)

Am învățat că în trei locuri i s-a dat lui Avram promisiunea pentru țară: la Elon More lângă Sihem, pe un munte la est de Bet-El și la Elone Mamre lângă Hebron. După identificarea propusă este vorba despre muntele Ebal lângă Sihem (940 m.), muntele Baal Hațor lângă Bet-El (1016 m.) și un munte care se află între localitatea Halhul și Hebron (1020 m.). Ceea ce este comun între cele trei locuri este că se află pe munți înalți de pe care se poate observa țara, după cum l-a spus Domnul lui Avram: „Ridică-ți așadar ochii și privește din locul în care te afli: către miazănoapte, către miazăzi, către răsărit și către apus” (Geneza 13:14).

Aceste trei puncte alcătuiesc, în fond, pe cele trei vârfuri ale coloanei principale de munți din Ereț Israel: muntele Ebal este cel mai înalt între munții Samaritenei (nord), muntele Baal Hațor este cel mai înalt munte dintre cei din

Bet-El (centru), iar Elone More este punctul cel mai înalt din munții Hebron (sud). În felul acest străbate Avram prin observație toate părțile țării - „către miazănoapte, către miazăzi, către răsărit și către apus”.

Este evident că observație nu este de ajuns pentru cumpărare și conexiune și de aceea a primit Avram și porunca: „Ridică-te, cutreieră prin țară în lungul și în latul ei, căci ție ți-o voi da” (Geneza 13:17). Într-adevăr, Avram a plinit porunca cu atenție și perseverință: „A continuat în călătoriile sale, de la miazăzi până la Bet-El, până la locul unde fusese cortul său înainte între Bet-El și Ai” (Geneza 13:3).

Pericopa Lech Lecha לך לך - „Primul război mondial din istorie” [anul 5780]

Cu mult înaintea primului război mondial a avut loc în țara antică Cnaan (Canaan) un război crunt: cinci regi s-au luptat cu alți patru regi, iar până la urmă și Avraham Avinu a fost amestecat în acest război care s-a petrecut în regiunea Mării Moarte.

Războiul s-a desfășurat în două etape. Prima etapă a fost un război între cei cinci regi contra unei coalitii de patru regi. A doua etapă a fost între câștigătorii războiului și Avram Patriarhul Nostru.

Cei cinci regi au fost: Bera ברע regele Sodomului, Birșă ברשע regele Gomorei, Șin'av שנאב regele Adma, Șem'ever שמעבר regele Țvoim și Bela/Belei בלע care este numit și Țohar (Geneza 14:2). Midrașul ne spune că acești cinci regi nu erau deloc perfecți și ca dovadă avem numele lor care ne dau aluzii asupra faptelor rele ale lor. Voi încerca aici să explic și celor care nu știu ebraică. Bera înseamnă în ebraică „în rău” și midrașul spune că el a primit acest nume fiindcă „era rău la cer (Dumnezeu) și rău la oameni”. Birșă înseamnă în ebraică „în ticăloșie”, iar acest nume îi vine că „s-a remarcat prin ticăloșia lui”. Pe Șin'av îl interpretează midrașul ca însemnând în prima parte Șin, care se poate citi fără punctuație și care vine de la cuvântul ebraic *sin'a* שנאה - ură și av אב înseamnă tată, împreună „îl urăște pe tatăl lui din ceruri”. Și la Șem'ever prima parte se poate citi Șem dar și *sam* שם care înseamnă pune, iar *ever* אבר înseamnă aripă, adică „și-a pus o aripă ca să poată să sară și să se revolte contra lui Kadoș Baruch Hu.

Cealaltă coalitie era formată din patru regi: Chedarlaomer, regele Eilam care a condus coalitia, Amrafel regele Șin'ar, Arioch regele Elasar și Tid'al regele Goiim (Geneza 14:1). După un midraș din Talmud, tactatul Eruvin 53:a, Amrafel nu este altul decât Nimrod care apare în Geneza 10:8 ca unul din fii lui Cuș. Spre deosebire de celelalte nume din acest capitol, Nimrod nu reprezintă un popor ci o persoană. După tradiția evreiască este considerat constructorul Babiloniei și a altor orașe din Mesopotamia. El apare și în cartea Mica 5:6 „țara lui Nimrod” interpretat ca Babilonia. În midraș el apare ca un personaj negativ care a fost printre inițiatorii Turnului Babel care se afla în țara Șin'ar, care este Babilon, și ca un dușman teologic a lui Avraham, unul promovând monoteismul, iar celălalt

politeismul. Tot midrașul ne povestește despre propunerea făcută lui Avraham ca să intre într-un cuptor.

Numele lui Arioch mai apare o dată în Tanach în cartea Daniel 2:14 fiind un ofițer superior în armata lui Nevucadnețar regele Babilonului, cu gradul de „căpetenia gărzilor împăratului”. Nu este nici o legătură între cei doi și nu este nicăieri vreo aluzie la asta.

Despre aceste patru regate noi citim în midrașul Bereșit Raba 42:4: „Șin'ar este Bavel (Babilonia), Elasar este Madai (o parte din Persia), Eilam este Iavan (Grecia) și Goiim este Edom (Roma) care este cea mai rea din toate națiunile lumii”. Există bineînțeles și alte interpretări de care nu vom scrie de data aceasta.

Cei cinci regi originari din Kikar Halarden (Întorsura Iordanului) la nord de Marea Moartă au hotărât să se revolte contra regilor Mesopotamiei care îi subjugau. Coaliția celor patru regi ale regatelor din regiunea Mesopotamia din care vor apare Asiria, Babilonia și celelalte puteri ale lumii antice a fost înființată pentru a înăbuși această revoltă. Ramban (Nahmanides) comentează acest verset (Geneza 14:1) spunând că acestea evenimente l-au afectat pe Avraham ca să-i dovedească că aceste patru puteri vor governa lumea, însă moștenitorii lui îi vor învinge pe aceștia.

Cei cinci le-au plătit pe o perioadă de 12 ani celor patru regi taxe. În anul al treisprezecea s-au revoltat. Rași spune că au plătit 13 ani. După ce au așteptat cu multă răbdare ca atmosfera să se liniștească, nu au avut încotro decât să coboare spre sud contra celor cinci. Pe drumul lor s-au luptat cu refaim, zuzim, eimim, hori și amaleki (Geneza 14:5-7). Cei patru i-au învins pe toți și pe urmă i-au învins și pe cei cinci regi. Ei au făcut o singură greșală, luându-l prizonier pe Lot, nepotul lui Avraam. El a luat pe cei 318 ucenici împreună cu Aner, Eșcol și Mamre și i-au bătut pe cei patru regi și i-au alungat spre nord, i-au eliberat pe cei cinci regi cu toate bunurile lor și bineînțeles și pe Lot (Geneza 14:13-16).

Cea ce este ciudat este că printre cei salvați se află și regele Sodomului (Geneza 14:17) care este cunoscută despre răutatea lor. Despre tot ce se întâmplă locuitorilor Sodomei vom citi în pericopa următoare. Aici noi vedem că Malchi Țedek/Melhisedek vine împreună cu regele Sodomului să-i mulțumească lui Avram pentru salvarea lor. Malchi Țedek, cunoscând devotarea monoteistă a lui Avram, îl binecuvântează în numele lui El-Elion Dumnezeu Superior (Geneza 14:18-20). Regele Sodomului în schimb din primul moment revine la un comportament ticălos și tot ce are să-i spună lui Avram este că îl va mitui cu bunuri cea ce Avraham nu acceptă (Geneza 14:21-24).

Ramban explică că acest război sugerează războaiele pe care Israel le vor avea în viitor și din cauza aceasta el comentează că cei patru regi fac referire la războaiele viitoare cu Bavel/Babilon, Madai/Persia, Iavan/Grecia și Edom/Roma. [După cum Avraam i-a învins pe toți regii atunci, așa va învinge Israelul pe toți dușmanii care vor veni contra lui în viitor.](#)

Pericopa Mikeț - „A fost o foamete în țară” ויהי רעב בארץ [anul 5783]

Foamea în toată lumea vine de la lipsa de alimente, mai ales cereale. Când șurele și silozurile se golesc și lipsesc mijloace de transport adecvate pentru transportarea alimentelor dintr-un loc în altul, riscurile de foamete cresc. Foamea duce la migrațiune de popoare din pustii spre zone locuite, iar pe de altă parte este un trigger la războaie și corupție.

Seceta și foamea sunt cauzate între altele de lipsa ploilor. Așa cum roua este obligatorie pentru culturile de vară, ploile sunt necesare culturile de iarnă. De aici provine rugăciunea *veten tal umatar livraha*, וְתֵן טַל וְיִטְרַר לְבָרְכָה „și dă rouă și ploaie de belșug”. Alte cauze la foamete sunt asediul și războiul și ea poate veni chiar de la invazii de hoarde de lăcuste și boli ale plantelor. Despre acestea ne vorbește regele Solomon, Șlomo la inaugurarea Templului, חנוכת המקדש Hanukat Hamikdaș: „Când cerul va fi închis și nu va mai fi ploaie fiindcă ei nu vor înceta să păcătuiască împotriva ta și se vor ruga ... dacă va fi foamete în țară, dacă va fi ciumă, dacă vor fi tăciune, mană, lăcuste și gândaci, dacă dușmanul lor îl va împresura în porțile țării lor - orice plagă orice boală ar fi” (1Regi 8:35, 37).

Foamea are un impact desăvârșit asupra societății. Ea poate duce la o revoltă populară civilă, cum s-a întâmplat cu generația din pustiu care s-au răzvrătit contra lui Moise și Aaron reproșându-le: „ ... voi ne-ați scos în pustiu acesta ca să omorâți toată această congregație înfometând-o” (Exod 16:3). Mai mult decât atât, foamea poate să ducă la pierderea firii umane și chiar la canibalism, după cum scrie în blesteme: „O să mâncați carnea fiilor voștri și o să mâncați carnea ficelilor voastre” (Levitic 26:29). Acest groaznic blestem s-a adevărit în zilele lui Ahav, când Samaritania, Șomron a fost asediată, iar femeile spuneau una alteia: „ ... Dă-l pe fiul tău ca să-l mâncăm azi, iar mâine îl vom mânca pe fiul meu” (2Regi 6:28).

În anii de foamete primii care sunt vizați de această pacoste sunt bogătașii, oamenii petrecăreți care imediat se întristează, după cum descrie midrașul despre versetul nostru: „Foamea (din versetul nostru) a început la bogați fiindcă atunci când un om este bogat, el se bucură să-și vadă prietenul, dar când el este sărac nu prea vrea să-și vadă prietenul, deoarece îi este rușine de el” (Midraș Hagadol 41:56).

Foamea în țara noastră

În cartea Genezei, Bereșit sunt câțiva ani de secetă la fiecare patriarh. Avraham Avinu a îndurat experiența foamei care l-a constrâns să coboare în Egipt (Geneza cap.12). În midraș scrie că din ziua în care lumea a fost creată nu a venit o foamete până în zilele lui Avraham, și nu în toată lumea a fost ci doar în Canaan ca să-l încerce pe Avraham și să-l conducă în Egipt (Midraș Hagadol, Bereșit 12).

Și în zilele lui Ițhak a fost foamete în țară: „A fost o foamete în țară, în afară de foamea dintâi, care fusese în zilele lui Avraham” (Geneza 26:1). Oare nu știm că aceasta a fost cea de a doua foamete? Însă scriptura vine să ne învețe că această foamete a fost mai grea decât prima foamete (Midraș Hagadol).

Despre foamea din zilele lui Iacob scrie în pericopa noastră: „Și în țară era mare foamete” (Geneza 43:1). În urma acestei foame, Iacob și fii lui au coborât în Egipt.

Midrașul aduce perioade de foamete în istoria omenirii în lume și Israel (Bereșit Raba 25); „Zece ani de foamete au fost în lume; unul a fost în zilele Adam Harișon (primul om): „Blestemat să fie pământul din cauza ta” Geneza 3:17); unul a fost în zilele lui Lemeh: „Din pământul pe care Dumnezeu l-a blestemat” (Geneza 5;29); unul în zilele

lui Avraham: „Și a fost foamete în țară” (Geneza 12:10); unul în zilele lui Ițhak: „A fost o foamete în țară, în afară de foametea dintâi” (Geneza 26:1); unul a fost în zilele lui Iacob: „Era al doilea an de foamete pe pământ” (Geneza 45:6); unul în zilele judecătorilor: „Pe vremea judecătorilor, în țară era o foamete” (Rut 1:1); unul în zilele lui David: „În zilele lui David a fost foamete trei ani la rând” (2Samuel 21:1); unul în zilele lui Eliyahu (Ilie): „Viu este Adonai Elohei Israel, înaintea căruia stau, că în acești ani nu va fi nici rouă nici ploaie decât la cuvântul meu” (1Regi 17:1); unul în zilele lui Elișa (Elisei): „După un timp a fost o mare foamete în Samaria” (2Regi 6:25); aceasta a fost una care a venit pe pământ, dar o mai fi una care va veni în viitor: „Iată vin zile ... când voi trimite foamete în țară, dar nu foamete de pâine și nici sete de apă, ci de auzirea cuvintelor lui Dumnezeu” (Amos 8:11).

* * *

În pericopa noastră, Mikeț, faraonul visează despre șapte vaci slabe care mănâncă șapte vaci grase. După aceea el a avut încă un vis, în care șapte spice slabe înghit șapte spice grase. De aici putem învăța rezultatele dezastruoase ale foametei: viețuitoarele grase, pline și frumoase devin slabe, urâte și bolnave. Și comportamentul lor se schimbă. Ele devin impulsive și violente, gata de orice brutalitate.

O altă întrebare care se pune este de ce a visat Faraonul același vis de două ori, Răspunsul este că această repetiție vine să aprobe corectitudinea rezolvării visului: „Și dacă visul i-a fost dat de două ori faraonului, înseamnă că adevăratul Dumnezeu a hotărât lucrul acesta” (Geneza 41:32).

Plaga de foamete descrisă în pericopa noastră s-a petrecut înainte de plaga Nilului – una din cele zece plăgi care au lovit Egiptul. Și de această dată izvoarele Nilului s-au uscat și râul-zeu a dus Egiptul la foamete. [Putem poate adăuga și această lovitură la cele zece plăgi care i-au convins pe egipteni să-i elibereze pe evrei.](#)

Pericopa Mikeț - Despre visuri și visători [anul 5784]

Pericopa Mikeț este îmbelșugată în visuri și visători. De aceea merită să învățăm un midraș după care noi ar trebui să facem diferența între visurile *țadikim*-ilor צדיק (,,perfecti, drepti”) și cele ale răilor. Midrașul spune așa:

„Oare ne-au mai învățat străbunii noștri care este distincția între un vis al unui om drept (*țadik*) față de cel al unui om rău? Visele răufăcătorilor nu se află nici în ceruri, nici pe pământ, căci scrie: „Faraon a visat și iată stătea deasupra Nilului” (Geneza 41:1), pe când visurile oamenilor buni sunt în ceruri și pe pământ, căci poți găsi că Iosef le-a spus fraților săi: „Și iată, noi legam snopi în mijlocul câmpului” (Geneza 37:7), aceasta este pe pământ, iar în ceruri, de unde?. Scrie: „Iată, soarele și luna și unsprezece stele se prosternau înaintea mea” (Geneza 37:9). La fel la părintele nostru, Iacob: „A visat, și iată o scară sprijinită pe pământ și vârful ei ajungea la cer” (Geneza 28:12). Și iată pământul și cerul” (Midraș Tanhuma, ed. Buber, VaYețe 6).

Așadar, midrașul distinge aici între două visuri ale două persoane diferite: între visurile răufăcătorilor care nu sunt „nici în ceruri, nici pe pământ” și al celor dreپți care sunt atât pe pământ cât și în ceruri. De aici ivește de la sine o întrebare: cum vom putea distinge între cele două feluri de vise și ce concluzii vom putea trage din ele? Pare că răspunsul ni l-a prezentat chiar autorul midrașului, când a propus ca visul lui Iosef să fie un model pentru visurile oamenilor dreپți: „A visat, și iată o scară sprijinită pe pământ și vârful ei ajungea la cer; și iată îngerii ai lui Dumnezeu urcau și coborau pe ea. Și iată, Domnul stătea asupra lui și a spus: Eu sunt Domnul, Dumnezeul părintelui tău Avraham și Dumnezeul lui Isaac; pământul pe care stai culcat, ție ți-l voi da și seminției tale.” (Geneza 28:12-13).

De acum, tot ceea ce ne rămâne de procedat este să însemnăm caracteristicile principale ale visului lui Iacov și așa vom stabili criteriile tuturor visătorilor. Probabil, Rambam (Maimonides) la acest lucru s-a referit în opera lui monumentală „More Nevuhim 1:15”, unde deslușește cuvânt cu cuvânt visul lui Iacov: „Și iată Domnul stătea asupra lui” – este permanent, stabil, adică El este constant pe scara la care una dintre capete se află în cer, pe când celălalt se află pe pământ. Pe ea fiecare poate să se suie ca să încerce să ajungă la cel ce se află la capăt, deoarece El este constant la capătul celălalt al scării ... „îngerii lui Dumnezeu” – ei sunt profeții, despre care s-a spus răspicat : „[Dumnezeul] a trimis un înger” (Numeri 20:16); „Îngerul Domnului s-a suit de la Ghilgal la Bohim” (Judecători 2:1). Au terminat cu „urcau și coborau”: urcarea înaintea coborârii, fiindcă după urcare și ajungere la treapta căutată a scării, va veni coborârea cu porunca pe care a primit-o să conducă poporul și să-i învețe. Aceasta noi numim coborâre; „vei sta” este permanent, continuu, stabil ... în acest sens s-a spus „vei sta pe stâncă” (Exod 33:21)”.

Din comentariul lui Rambam la visul lui Iosef, noi învățăm că caracteristicile principale ale visurilor oamenilor dreپți sunt două: 1. Presupunerea că există o afinitate între entitățile create – cea cerească și cea pământescă, adică amândouă acționează într-un mod armonios, ca una singură; 2. Creatorul se află pe vecie în fruntea acestei mașinării și are o influență asupra cunoștințelor oamenilor care vor să asculte.

Rambam ne mai spune în altă parte a cărții „More Nevuhim” că midrașul nu numai că diferă între visurile oamenilor buni și a celor răi, dar mai mult de atât, el ne avertizează de cei răi, căci ei sparg țevile belșugului divin, ca să împiedice populația să le urmeze.

Rambam ne descrie în amănunte cum midrașul se contrazice cu cei răi care nu cred în uniunea lumii cum a fost creată și de asemenea nu cred în existența lui Dumnezeu care se referă la această lume. Răii sunt înlăturați de la primirea oricărui strop de cunoștințe, care provin din belșugul din lumea superioară pentru oamenii de pe lumea aceasta. Din această cauză midrașul aduce probabil în acest caz următorul verset: „Dar Iosef i-a răspuns lui Faraon, spunând: [Asta] este dincolo de mine, [dar] Dumnezeu va răspunde de bunăstarea lui Faraon” (Geneza 41:16).

În concluzie, [midrașul în acest caz vine să ne arate că este o diferență considerabilă între visurile celor răi și visurile celor buni, *țadikim*. Ultimii sunt dornici să cunoască realitatea și pentru acest scop ei fac tot ce le stă în putință pentru ca visurile lor să-i apropie de ceea ce vor ei. Nu așa sunt cei răi, care sunt foarte deosebiți în aspirațiile lor și ca atare așa sunt și în visurile lor.](#)

Pericopa Mikeț - Din adâncul gropii direct în

vârful lumii [anul 5785]

Iosef are o trecere foarte rapidă din adâncimile gropii până la culmea înălțimilor; el devine în câteva minute dintr-un sclav prăpădit în închisoare adjunctul regelui Egiptului: „Faraon a trimis și l-a chemat pe Iosef și l-au grăbit din temniță și el s-a tuns, și-a schimbat hainele și a venit la Faraon” (Geneza 41:14).

Întrebarea care se pune este dacă și cum o schimbare atât de bruscă influențează identitatea personală a lui Iosef? Oare lasă indicii despre comportament în viitor? Iosef este chemat în grabă la Faraon direct din penitenciar și îndeplinește treaba pe care știe s-o facă cel mai bine: interpretarea viselor. După ce a reușit să clarifice visurile celor din închisoare, el se pune să descifreze visul Faraonului. Iar interpretarea visurilor Faraonului a fost mult mai strălucitoare decât cea a visurilor celor din închisoare.

La interpretarea visurilor demnitarilor din închisoare, Iosef a găsit tâlcul la fiecare component în parte: „Și Iosef i-a spus, aceasta este tălmăcirea lui: cei trei lăstari sunt trei zile. Peste încă trei zile, Faraon îți va înălța capul și te va reinstaura pe postul tău și tu vei pune cupa lui Faraon în mâna lui cum obișnuiai [să faci] la început, când erai paharnicul lui” (Geneza 40:12-13). Faptul că este vorba despre o realitate viitoare, acordă un aspect profetic extrem de rar, după cum spune Talmudul „un vis din 60 este profetic” (tractatul Berachot 57:b). Și la visul Faraonului, doar o parte din interpretarea lui era profetică: „Iosef i-a spus lui Faraon, visul lui Faraon este unul singur, ceea ce Dumnezeu este pe cale să facă. El i-a vestit lui Faraon, cele șapte vaci bune sunt șapte ani; și cele șapte spice bune sunt șapte ani – este un singur vis” (Geneza 41:26-27).

Aici Iosef are nevoie de sfărâmarea formelor visurilor și adunarea lor laolaltă pentru a interpreta că cele șapte vaci rele vor înghiți vacile bune și la fel și spicele: „Apoi, șapte ani de foamete se vor ridica după ei și tot belșugul va fi uitat în țara Egiptului și foametea va devora țara” (Geneza 41:30).

Iosef schimbă desfășurarea evenimentului de la unul de interpretare al unui vis la unul de planificare al unui plan mareț. El se transformă de la un „visător” cu capul în nori, romantic într-un personaj chibzuit, stabil și puternic, un vizionar energic și realist, care verifică fiecare detaliu în amănunțime. Oare această schimbare uriașă a lăsat amprente asupra lui Iosef? Răspunsul îl primim de la numele pe care el le dă celor doi fii ai lui: „Și lui Iosef i s-au născut – când anii de foamete nu veniseră încă – doi fii, pe care i-a născut Asnat, fiica lui PotiFera, preotul lui On. Și Iosef i-a pus întâiului născut numele Menașe (Manase), căci Dumnezeu m-a făcut să uit toate necazurile mele și toată casa tatălui meu. Iar celui de al doilea i-a pus numele Efraim, căci Dumnezeu m-a făcut să rodesc în țara suferinței mele” (Geneza 41:50-52). Primul înseamnă „uitarea trecutului” [rădăcina NȘH înseamnă a uita], iar al doilea înseamnă „creștere” [rădăcina PRH] în a doua parte a evenimentelor. De acum, Iosef activează ca o persoană fermă și neclintită: „Și Iosef a cumpărat tot pământul Egiptului, pentru Faraon, pentru că fiecare egiptean și-a vândut câmpul, căci se întărise foametea asupra lor; și astfel pământul a ajuns al lui Faraon. Iar poporul l-a mutat în orașe, de la un capăt al hotarului Egiptului la [celălalt] capăt” (Geneza 47:20-21).

Iosef nu avea scrupule să taie cu cuțitul pe oameni de la pământul lor, să-i izoleze. În legătură cu frații lui el pregătește un plan de izolare. După toate vicisugurile cu cupa, el le dezvăluie intențiile; „Dar el a spus, ar fi un sacrilegiu pentru mine să fac asta. Omul în mâna căruia s-a găsit cupa, el va fi sclavul meu, iar voi, urcați în pace la tatăl vostru” (Geneza 44:17).

Iosef s-a gândit să-l lase pe Benjamin în Egipt, astfel să se izoleze de fii celorlalte mame. Pe de o parte el este omul

izolărilor, dar pe de altă parte el este omul unirii. Aceste puteri izbucnesc din el în multe ocazii: când plânge auzindu-și frații căindu-se pentru păcatele lor (Geneza 42:24); când îl vede pe Benjamin (Geneza 43:30); mai ales când Iuda amintește de tatăl lor (Geneza 45:1-2).

Două puteri uriașe luptă în conștiința noastră și în sufletul lui Iosef: puterea izolării și puterea unificării. Fiecare își are rolul ei. Izolarea îi dă posibilitatea să cunoască o realitate nouă și o viață nouă care i s-au ivit în cale. Unificarea îi menține identitatea. Tensiunea între cele două este irezolvabilă. Din această tensiune apare viața - ea nu este simplă și ușoară, însă este turbulentă și vijelioasă. Asta-i viața!

Pericopa Mikeț - Iosef HaṬadik, cel mai mare plângăreț din familie [anul 5780]

În ciclul poveștilor lui Iosef avem descrieri ale unor emoții puternice și supărări adânci ale fraților lui Iosef, după ce au ajuns în Egipt și s-au întâlnit cu o personalitate egipteană de rang foarte înalt, care îi acuză de tot felul de abuzuri. Ulterior ei sunt încercați de sentimente de vinovăție, frică și stres, care nu-i vor părăsi până la sfârșitul cărții Genezei.

Față în față cu ei stă fratele lor Iosef care trece, la rândul lui, printr-o serie întreagă de stări sufletești cu ocazia reîntâririi cu frații lui și familia după 22 de ani de ruptură. Unul dintre lătmotivele care se repetă în toate aceste întâlniri este plânsul lui Iosef. El plânge și plânge, dar foarte puține sunt plânsete de regret, de mâhnire. Vom analiza, în continuare, aceste plânsete și vom vedea în ce măsură ne ajută acest lucru să înțelegem mai bine evenimentele.

Primul dintre plânsete (Geneza 42:24). Iosef s-a prefăcut că nu-i înțelege pe frați, iar ei nu s-au ferit să îl vorbească de rău între ei în fața lui, crezând că el înțelege numai ceea ce traducătorul îi zice: "Însă ei nu știau că Iosef îi înțelegea, fiindcă între ei era un interpret" (Bereșit/Geneza 42:23). Ei și-au adus aminte cum n-au vrut să-l asculte de loc pe fratele lor mai mic: "Ei și-au zis unul altuia: fără îndoială, suntem vinovați față de fratele nostru, căci am văzut necazul sufletului său, când ne implora să-i arătăm îndurare, dar nu l-am ascultat. De aceea a venit necazul acesta peste noi" (Geneza 42:21). În continuare și Reuven îi acuză că nu l-au ascultat când a încercat să-l apere pe fratele lor. În momentul acesta Iosef nu mai poate să se abțină și fuge în cealaltă cameră: "S-a întors de la ei și a plâns" (Geneza 42:24).

Al doilea plânset (Geneza 43:30). Frații lui Iosef ajung la casa lui împreună cu fratele lor mai mic, Benjamin, și-l așteaptă.. Când Iosef ajunge, el are o atitudine plină de simpatie față de frați, și îl privește la fel și pe Benjamin, care este fiul mamei lui, "El a întrebat: Acesta este fratele vostru cel mic despre care mi-ați vorbit? Și a adăugat:

Dumnezeu să te ocrotească, fiul meu. Iosef s-a grăbit să plece, fiindcă îi ardea inima pentru fratele său și a căutat un loc unde să plângă. A intrat într-o cameră și a plâns acolo, apoi s-a spălat pe față, a ieșit și s-a stăpânit” (Geneza 43:29-31). Detaliile sunt uluitoare: întâi aproape se prăbușește, apoi în ultima clipă se retrage în altă cameră și plânge. Spălarea feței dovedește lacrimile vărsate pe ea.

Al treilea plânset (Geneza 45: 1-2). Acesta este, dintre toate plânsetele, cel mai puternic dintre toate și stă scris asta literal. ”Atunci Iosef nu s-a mai putut stăpâni înaintea tuturor celor care stăteau lângă el ... și el a plâns cu voce atât de tare, încât l-au auzit egiptenii și s-a auzit chiar și în casa faraonului”. Iosef nu și-a mai strunit sentimentele și se pare că plânsul său s-a transformat într-un urlat uriaș, care s-a auzit în tot orașul. După cum spune și Rașbam (nepotul lui Rași), parcă până acum s-a tot abținut și toate plânsetele s-au adunat acum într-un țipăt enorm. În ebraică nu este scris doar ”a plâns”, cum am tradus, ci și: ”și-a dat vocea în plâns”.

Al patrulea plânset (Geneza 45:14-15). După ce Iosef și-a exteriorizat tot ce a adunat în suflet în toți acești ani, el s-a întors spre fratele lui, Benjamin: ”Apoi, s-a aruncat de gâtul lui Benjamin, fratele lui și a început să plângă, iar Benjamin a plâns și el la gâtul lui”. După aceea s-a dus spre frații lui: ”Și i-a sărutat pe toți frații, unul câte unul, și a plâns la gâtul lor”. Acest plâns a venit împreună cu săruturi de dragoste și de apropiere. Rași ne învață aici că frații, văzându-l împăcat cu inima lui, au început să vorbească cu el, că până atunci le era rușine de el. Și Radak comentează în același spirit.

Al cincilea plânset (Geneza 46:29). ”Iosef și-a pregătit carul și a urcat în întâmpinarea tatălui său, Israel, la Goșen. Când l-a văzut s-a aruncat de gâtul lui și a mai plâns și la gâtul lui”. La această scenă există o controversă între comentatori în ceea ce privește identitatea celui care a plâns. În originalul ebraic este scris ”el a plâns” și, după forma frazei, poate fi oricare dintre ei. După părerea mea și nu numai, plângătorul este Iosef, cunoscut ca plângăreț și căruia i-a fost atât de dor de iubitul său tată. Cuvântul care soluționează problema este cuvântul ebraic 'od טוּ, care înseamnă încă (o dată), mai mult. Cine plânse înainte este Iosef și nu Iacov, așa că este clar că pronumele „el” se referă la Iosef și din cauza aceasta, spre deosebire de alte traduceri, eu am tradus așa.

Al șaselea plâns (Geneza 50:1). Acesta este singurul plâns care pornește de la adâncă mâhnire provocată de doliul din cauza morții unui membru de familie iubit. După ce l-a văzut pe Iacov, care își dăduse ultima suflare, ”Iosef și-a lipit fața de fața tatălui său, l-a plâns și l-a sărutat”.

Al șaptelea plâns și ultimul (Geneza 50:17). După ce l-au înmormântat pe Iacov, frații lui au venit la Iosef ca să-i ceară iertare în numele lor și al tatălui lor. Ceea ce i-au făcut ei cândva, numesc acum ”nelegiuire, crimă” și ”păcat”. Au căzut la pământ în fața lui, spunându-i chiar : ”Iată că noi suntem sclavii tăi”. Iosef a început să plângă când i-au spus toate acestea. După aceea el îi mângâie și îi liniștește ”Voi mi-ați vrut răul, dar Hakadoș Baruch Hu a vrut să schimbe totul în bine ... și i-a consolată și le-a vorbit inimilor lor”. Acesta este un tablou suprealist. Ei au comis o adevărată crimă față de el, în schimb el îi ocrotește, având grijă de situația lor spirituală și încercând să-i încurajeze.

Întrebarea este ce înseamnă aceste plânsete ? De ce Tanachul le prezintă atât de detaliat, spre deosebire de stilul biblic, foarte concis ? Explicația cea mai clară ne-o dă profesoara tuturor celor care au învățat Tanach în Israel, Nehama Leibowitch. Ea ne explică faptul că Iosef avea un suflet tandru, care își întâlnește pe frații după 22 de ani de suferință și umilință, în care ei l-au hârțuit și l-au chinuit, vânzându-l străinilor. El nu simte nici ranchiună și nici nu are dorința de răzbunare. El simte doar dragoste și devotament față de frații lui și nu are nici o intenție să-i facă să treacă prin ce l-au trecut ei pe el.

Așadar, plânsul este o exprimare a sufletului, altfel decât prin intermediul cuvintelor, ci prin ceva mai expresiv și înălțător - plânsul, ca transfigurare, nu de durere și doliu, ci de fericire și adorare. Țădikul (perfectul) care plânge.

Pericopa Noah - „ ... după familiile lor, după limbile lor, în țările lor, după neamurile lor” (Geneza 10:20) [anul 5785]

Unul din cele mai deosebite evenimente din cartea Genezei este povestea Turnului Babel. În Tora ni se povestește despre o perioadă în care toți oamenii vorbeau aceeași limbă și s-au adunat cu toții ca să construiască o clădire uriașă – Turnul Babel. Domnului nu I-a plăcut deloc acest proiect și ca atare I-a împrăștiat pe oameni și le-a amestecat limbile. Această răspândire a adus la formarea națiunilor și la apariția limbilor în lumea antică.

În povestea Turnului Babel noi nu găsim o descriere a națiunilor și a limbilor care au apărut după împrăștierea oamenilor. Însă noi învățăm despre acestea în continuare din Geneza cap. 10 în care sunt enumerate evoluțiile celor trei fii ale lui Noah: Șem, Ham și Iafet. Fiecare dintre ei este descris ca părintele a peste zece națiuni a căror listă apare în continuare.

În acest articol noi ne concentrăm pe faptul că în urma răspândirii fiilor lui Noah și apariția diferitelor națiuni, s-au dezvoltat limbi diferite după cum sunt menționate în cartea Genezei:

- „Fiii lui Iafet [...] din aceștia s-au despărțit insulele neamurilor pe pământurile lor, fiecare după limba sa, după familiile lor, cu neamurile lor” (Geneza 10:2, 5).
- „Aceștia sunt fiii lui Ham, după familiile lor, după limbile lor, în țările lor cu neamurile lor” (Geneza 10:20).
- „Aceștia sunt fiii lui Șem, după familiile lor, după limbile lor, în țările lor, după neamurile lor” (Geneza 10:31).

Această descriere din Tora a fost percepută de mulți ca o poveste mitologică lipsită de orice temelie bazată pe fapte. Noi vom arăta că această percepție este greșită. Descrierile din pericopă sunt adecvate cu ultimele descoperiri ale lingvisticii comparative.

Limbile semitice și hamitice acordate fiilor lui Șem și Ham, sunt toate legate între ele. Ele cuprind între altele: ebraica, akkadiana (împărțită în două dialecte: asiriana în nord și babiloniană în sud), egipteană, arameeană, amonită, moabită și cușitică.

Limbile asociate cu fiii lui Iafet au o caracteristică foarte interesantă – marea dispersare a lor pe distanțe extrem de

mari. Aceste limbi care sunt amintite în cartea Genezei sunt răspândite în toată Europa și până la distanțe uriașe în Asia. Ramura europeană ale acestor limbi se întinde din Grecia, prin Germania și până în Spania; ramura asiatică cuprinde țările din Persia prin regatul Madai (nordul Iranului și Afganistanul) până în estul îndepărtat al Indiei Antice (Pakistan).

Din cele scrise despre limbile atribuite fiilor lui Iafet putem deduce că pare a fi o relație de limbaj între limbile fiilor lui Iafet, care includ atât greaca antică și germana antică (Europa) cât și persiana antică și indiana antică (Asia).

O altă întrebare crucială pentru studiul limbilor este zona din care a început răspândirea și diferențierea acestor limbi. Există câteva posibilități – una fiind cea mai adecvată poveștii genezei. Vom descrie cele mai importante pe scurt.

Prima, prin care s-a înțeles această legătură dintre aceste limbi a fost Sanscrita, limba antică sacră a Indiei. În anul 1786 într-o prezentare făcută de filologul și orientalistul britanic William Jones el a prezentat legătura și asemănarea între limba sanscrită și limbile Europei. El a scris următoarele: „Limba sanscrită are o structură remarcabilă chiar dacă este extrem de antică, mai perfectă decât Greaca și mai copioasă decât Latina. Ea conține o afinitate mai copioasă atât în rădăcinile verbelor cât și în gramatica formelor. Niciun filolog n-ar putea să le analizeze pe toate trei fără să înțeleagă că ele provin dintr-o sursă comună, care s-a pierdut”. Printre admiratorii limbii sanscrite au fost și intelectuali români. Cel mai notoriu este Mihai Eminescu în perioada sa pariziană.

Jones a fost primul care a subliniat legătura și chiar origina comună a majorității limbilor europene și o parte a limbilor din Asia de Vest. În anul 1813 a apărut pentru prima oară termenul de „limbi indo-europene”. S-a dovedit că nu numai sanscrita este o limbă asiatică asemănătoare cu limbile europene (în afară de patru limbi: maghiara, fina, estona și limba bască), ci o parte a limbilor asiatice din zonă: persiana și limbile caucaziene. Acest fapt a dus la apariția a altor două teorii de origine, una fiind mai adecvată listei iafetice din Geneza.

Prima este teoria limbilor caucaziene ca fiind punctul de origine a limbilor indo-europene. Din această zonă ele s-au răspândit spre est, spre India și spre vest, spre Europa. Inițiatorul acestei teorii a fost lingvistul sovietic N.I. Marr, care a fost de-a lungul întregii vieți consilierul de limbaj al lui Stalin. El era apropiat de limbile caucaziene fiind de origine gruzină (evreu din Georgia), coleg cu Stalin. Teoria a fost crunt contestată de comunitatea academică internațională, inclusiv cea română, mai ales cea ieșeană.

Între timp, a apărut o nouă teorie compatibilă cu descrierea biblică a fiilor lui Iafet. Teoria a apărut în urma descifrării unei limbi cheie în această chestiune – limba hitită antică, limba uriașei împărății hitite din Anatolia și peste. Tocmai la acestea care sunt cele mai recente teorii în legătură cu originea și conținutul limbilor indo-europene, noi găsim indicii clare în Tora. După Tora, toate limbile vin de la răspândirea fiilor lui Noah și a urmașilor lor după ce potopul s-a potolit. Scrie că barca lui Noe a aterizat pe muntele Ararat, care este în estul îndepărtat al Turciei. De aceea, povestea din Geneza se potrivește cel mai mult cu această teorie „hitită”, mai mult decât cu cea caucaziană, care nici ea nu este prea departe de această zonă.

Așadar, după această teorie, absolut toată lista iafetică din Tora conține exclusiv limbi indo-europene. Această teorie de existență a unei surse hitite sau anatoliene (nu are nicio legătură cu turca modernă care nu este o limbă indo-europeană), după cum a mai fost numită, a limbilor indo-europene a fost consolidată de un cercetător britanic, profesor de arheologie de la Universitatea din Cambridge, mare specialist la limbi indo-europene, C. Renfrew. El a publicat această teorie în detalii în anul 1987. Ea exista deja din anul 1917, când această limbă antică a fost descifrată. De-a lungul anilor, printre cei care au susținut această teorie sunt și experți români, în frunte cu marele filolog ieșean Gheorghe Ivănescu.

Bineînțeles că nu toți specialiștii sunt de acord cu această teorie. Însă noi, dacă o acceptăm ca fiind cea mai recentă, putem finaliza următoarele: 1. Lista limbilor iafetice din Tora este compatibilă cu familia limbilor indo-europene. 2. Zona Ararat din Turcia, unde a aterizat barca lui Noe este identificată de unii specialiști ca locul de origine a limbilor indo-europene.

Pericopa Noah - Cele șapte legi (porunci) a lui Noah (Noe) **שבע מצוות נח** [anul 5783]

Aceste șapte porunci – mițvot sunt un set de legi morale universale care după Talmud au fost date de Dumnezeu lui Noah și „fiilor lui Noah”. Șase dintre ele sunt „să nu faci” לא תעשה și doar una este „să faci” תעשה. Ele mai sunt cunoscute sub numele de „Legea noahice”.

Cele șapte porunci după cum apar ele în Talmud, tractatul Sanhedrin 56:a-b și în Tosefta, tractatul Avoda Zara 9:4 sunt:

1. Să nu te închini la statui, adică idolatrie
2. Să nu blestemi pe Dumnezeu, adică binecuvântarea lui Adonai
3. Să nu comiți un omor, adică vărsare de sânge
4. Să nu faci incest
5. Să nu furi
6. Să nu mănânci carne de la un animal viu
7. Să înființezi un sistem de drept

Toți neevreii au primit porunca să îndeplinească aceste porunci, chiar dacă nu le-au asumat. Cele 613 porunci pe care le-au primit evreii sunt detaliate în Tora. Pe când cele 7 porunci ale lui Noah nu sunt.

Despre originea lor învățăm de la Rambam, care în „Hilchot melachim” (Legile regilor) 9:1 scrie: „Pe șase lucruri a fost poruncit primul Adam: idolatria, binecuvântarea lui HAȘEM, vărsarea de sânge, incestul, furtul și dreptul. Cu toate că ele au ajuns la noi prin intermediul lui Moșe Rabenu, noi învățăm din toate spusele în Tora că de aceste șase a fost poruncit Adam Harișon (primul). Iar lui Noah (Noe) a mai adăugat al șaptelea, carne de la animal, când a poruncit „Numai carne cu viața ei, adică sângele ei să nu mâncați” (Geneza 9:4). Acestea sunt cele șapte porunci și așa a fost până la Avraham”.

Nu avem probe că evreii ar fi încercat vreodată să impună aceste reguli neevreilor. Însă noi găsim în Noul Testament o afirmație care pare să ne spună că creștini ar trebui să adopte aceste reguli sau o parte din ele: „De aceea părerea mea este că nu ar trebui să-i judecăm pe aceia din națiuni care se întorc la Dumnezeu, ci să le scriem să se abțină de la lucrurile pângărite de idoli, de la imoralitate sexuală, de la animale strangulate și de la

sânge” (Faptele apostolilor 15:19-20). Acestea sunt vorbele lui Simeon care după ce amintește vorbele profeților despre reîntoarcerea poporului în țara sa, adaugă asta la națiuni. Sunt aici trei sau patru porunci ale lui Noah: idolatrie, incest, carne de animal și poate și vărsare de sânge”. Propunerea lui a fost probabil acceptată fiindcă în continuare bătrânii și apostolii au trimis pe Iuda și Sila la câteva națiuni cu mesajul: „Căci spiritul sfânt și noi am considerat că este bine să nu vă adăugăm nicio altă povară decât următoarele lucruri necesare: să vă abțineți de la lucrurile jertfite idolilor, de la sânge, de la animale strangulate și de la imoralitate sexuală. Dacă aveți grijă să vă feriți de aceste lucruri, vă va merge bine” (Faptele apostolilor 15:28-29).

S-ar putea ca aceste porunci să aparțină domeniului de logică, de raționalism cum le definește Rambam mai sus, dar este mai probabil că ele sunt unele din poruncile fiilor lui Noah adoptate de acești judeo-creștini.